

**Kiŋwakti ki ninshin̄ kə Bəəl ni
nyaka i kijuŋni ki
Kələn
Gia yə yi kə i Kiŋwakti ki Kələn
ki ninshin̄ kələ mə**

Kijuŋni ki bəni bə bumni i Kələn kə num a ni yisi Bəəl. Wi ni nyaka kiŋwakti ki ninshin̄ kələ i təfi bə kəm shóm yə bə jiə i Klistus wə bəh gia yidəkə kəm Klistus. Kələn wələ ni kə di shi shili feiŋ nalə, bəni bə feiŋ ghaŋsi gwu kəm nəni kibə ki kwili, kinyeŋ ki təkəlini num tə feiŋ na bəh ŋga, bə tsa tə i bənyə bəduli. Bəəl lansi dzaka i kiŋwakti kələ mə kəm gia yə yi ndzəŋki kə, yə yi ni numki i kintəəŋ ki bəni bə bumni wə. Kimbu 13 kə kə ki chusiki a kiŋkəŋ kə kinya ki Nyə, ki tsə bənya bəchi. Kəmaka kimbu chusiki a, akə kə bəni kiəki ndzəŋki i kiŋwakti kələ mə.

Kifwu ki gia kə ki kə i kiŋwakti kələ mə

1:1-9 Kin'yisi

1:10-4:21 Kiŋgali i kintəəŋ ki kijuŋni ki bəni bə bumni

5:1-7:40 Kəm nəni kinyeŋ ki təkəlini bəh kəm nəni ki miŋkpaŋa bəh nyuwi

8:1-11:1 Kəm bə bəni bə Klistus bəh kəm bə bə kəkə bəni bə Klistus

11:2-14:40 Si kijuŋni ki bəni bə bumni kə fəki gia bəh dzəh yə bə kə i tsaki yeiŋ

15:1-58 Bəni bə bumni bi dza lə i kpi wə asi Jisəs ni dza

16:1-4 Kinya kə bə nī nyaki i gamti bəni bə Klistus
bə Judea yeiŋ

16:5-24 Kimfasi kə Bəal nī fasi bəh kiŋgəksi ki gia

¹ Akə mih Bəal wə Nyə nī bəəŋ asi wi kəŋki a mih numki waiŋ ntum wi Klistus Jisəs. Mih kə buku Səstenes wə waiŋnih wibukumbəiŋ.

² Kiŋwakti kələ tsəki i kijunŋni ki bəni bə Nyə i Kōlen bə wi baa chiŋni jiə chi chi bəh Klistus Jisəs. Nyə nī bəəŋ mbəiŋ a mbəiŋ nūmki bəni a num mbu, asi bəni bəchi bə bə bəəŋki yeŋi wi Bah Jisəs Klistus i kidi kichi wə kə. Wi kə Bah wibə a liŋ asi wi kə wibukumbəiŋ.

³ Nyə Ba wibukumbəiŋ bəh Bah Jisəs Klistus chūsi shəm yibə yindzəŋni i mbəiŋ, bə chu nyā mbəiŋ bəh shəm yi dəli.

Bəal nya kiyəŋni si Nyə duksi bəni bə Kōlen

⁴ Mih si nya kiyəŋni i Nyə jəbi wichi kəm mbəiŋ, kəm ŋgamti wə Nyə nya i mbəiŋ, si mbəiŋ chiŋni bəh Klistus Jisəs.

⁵ Si yi kə yakadəiŋ i Klistus, Nyə ka shuku mbum bi i mbəiŋ wə i dzəh yichi wə, kighə i kiəki gia yichi, bəh i kiəki i dzakaki gia yichi na bindzəŋ.

⁶ Mbum biələ i mbəiŋ təbiki a mbəiŋ bum ntum wə mbəiŋ nī wəkəki kəm Klistus.

⁷ Ayakadəiŋ, mbəiŋ kə i liə mbəiŋ chu dzah kə kinya ki Nyə kidəkə, si mbəiŋ wəkəliki jəbi wə Bah wibukumbəiŋ Jisəs Klistus bi fiəni dzəki ma mbəiŋ bi yeiŋ i wi wə.

⁸ Wi Bah wibukumbəiŋ Jisəs Klistus ni fə lə a mbəiŋ nūm ndzəŋ nalə i tsə buku i kiŋgəksi wə, ka mbəiŋ bi numki kaŋa kə kiŋgbə kidəkə i chəkə bi biə wə.

⁹ Nyɔ kɔ Nyɔ wi ja yimu. Akɔ wi wə wi nɪ bɔɔŋ mbeinj, mbeinj bəh Wainj wi Jisəs Klistus wə wi kɔ Bah wibukumbejinj chinj ni num i fiɛŋ fimu wə.

Ntəfi kəm kinŋaali

¹⁰ Bwa bə nih bəŋ, mih tsaki mbeinj i yeli wi Bah wibukumbejinj Jisəs Klistus, a mbeinj bəchi chinj ni nŋm dzaka kimu. Kiə kinŋaali ma nŋmki i mbeinj kintəəŋ. Mbeinj nŋmki i mi wimu wə, kŋŋa kinŋwaka kimu, nŋm i fiɛŋ fimu wə.

¹¹ Mih dzakaki lə bwa bə nih bəŋ, kəm bəni i Klɔy dzu fuku i mih a mbeinj si kaŋa lə n'yəli i mbeinj kintəəŋ.

¹² Gia yə mih dzakaki kɔ a, mi i mbeinj si dzaka a ŋgainj biəliki Bɔɔl, widəkɔ dzaka a ŋgainj biəliki Abɔɔs, widəkɔ a ŋgainj biəliki Sefas,* widəkɔ a ŋgainj biəliki mfih num a Klistus.

¹³ Yaka bə gaa lə Klistus wiwə i bimbubimbu wə a? Akɔ Bɔɔl bə nɪ banj i kintasi wə kəm mbeinj ma? Ma bə nɪ juli mbeinj i bəkɔ wə i yeli wi Bɔɔl wə a?

¹⁴ Mih nyaki kiyəŋni i Nyɔ a mih nɪ ka juli dəkə mi widəkɔ i mbeinj kintəəŋ i bəkɔ, a kɔbi a Klisbus bəh Gayus,

¹⁵ ka mi i mbeinj ma dzakaki a bə nɪ juli ŋgainj i bəkɔ i yeli wunj wə.

¹⁶ Ɔ ɔɔ! Mih nɪ juli tə Stefanas bəh bəni bu bə dzu i bəkɔ. I bəmaka jum, mih chu kiəkɔ kə a mi widəkɔ chu kələ wə mih nɪ juli i bəkɔ.

¹⁷ Mbeinj kɪəkɔ a Klistus nɪ ka faanj dəkə mih a mih dzə jɪliki bəni i bəkɔ. Wi nɪ faanj mih a mih dzə fɪkuki num ntum wi wi ndzəŋni. Ayaka mih fukuki kə num bəh ja yi mfi yi mi wiwəm, yi num

* **1:12** Yeli wələ a Sefas kɔ tə a Bitā.

lə ka ŋga bi kpi biə Klistus n̄i kpi i kintasi wə ma ni fiəni gia yi kilələ.

Klistus kə ŋga bəh mfi bi Nyə

¹⁸ Yi kə a, ntum wi ndzəŋni kəm kpi yi Klistus i kintasi wə kə kiyuŋsi i bəni bə bə lakaki tsəki kilələ. Ayakalə, ntum wələ kə ŋga bi Nyə i bukumbein bə wi bwiliki.

¹⁹ Yi kə num bə nyaka a,
 “Mih ni chiksi lə mfi bi bəni bə bə chusiki mfi,
 mih ni shakyi biŋkwaka ki bəni bə bə fifiki.”

²⁰ Si yi kə yakadəin, bəni bə bə kə i chu chusi mfi i liə kə la faiŋ? Bəni bə bə laniki bənchi bə Nyə kə la faiŋ? Ayaka bəni bə bə gukuliki bəngukuli i jəbi wələ wə kə la faiŋ? Ntə Nyə kə wi chusi lə a mfi bi fa kuku kə kiyuŋ a?

²¹ Akə gia yə Nyə wə wi kiəki gia yichi bindzəŋ n̄i fə a bəni bə mbi wələ ma kiə wi bəh mfi bibə. Yi n̄i ndzəŋ i Nyə a ŋgain kələ i bwili num bəni bə bə kə bə bum ntum wə buku fukuki, bəni yein a, akə gia yi yuŋsini.

²² Bəju nəŋki i yein bəncəsi bə bə chusiki ŋga bi Nyə ka bə bum, Bəglik nəŋ num mfi bi gia ka bə bum.

²³ Ayakalə, buku fukuki yibuku kəm si bə n̄i baŋŋ Klistus i kintasi wə. Yi lə Bəju num ləni. Ayaka bəni bə bə kəkə Bəju yein a, akə gia yi yuŋsini.

²⁴ Ayakalə, i bəni bə Nyə kə wi bəəŋ, kəŋ a numki Bəju, nabə Bəglik kə ntum wələ kəm Klistus kə num ŋga bi Nyə bəh mfi biə akə bi Nyə.

²⁵ Yi num yakadəin, kəm gia yə yi chusiki a, akə kiyuŋ ki Nyə kə num mfi bi tsə na bi mi wiwəm wichi. Ayaka gia yə yi chusiki a, akə mbwə wi Nyə kə num ŋga bi tsə na bi mi wiwəm wichi.

²⁶ Bwa bə nih bəŋ, mbeinj chu kwáka ŋkaini bəni bə mbeinj n̄ yisi kə i jəbi wə Nyɔ n̄ bəŋ mbeinj. Mbeinj bəduli n̄ kəkə bəni bə mfi si bəni bə fa kuku nəŋki. Mbeinj bəduli n̄ kəkə bəni bə ŋga. Ayaka mbeinj bəduli n̄ ka buku dəkə i chwəŋbijun ki bəni bəmbum wə.

²⁷ Ayakalə, Nyɔ ka sabibwili bəni bə kiyun fa kuku i gəmsi bəmfi yeinj, sabibwili bə bəyini i fa kuku i gəmsi bələkəli yeinj.

²⁸ Nyɔ n̄ kə wi sabibwili biəinj biə bəni seinjiki i fa kuku, bəh biə bəni nyensiki, sabibwili na biəinj biə bi kəkə biəinj, i fə a biəinj biə bəni yeinjki a bi kə biəinj bi fiəni chu biəinj bi kilələ.

²⁹ Wi n̄ fə yakadəinj, ka mi wiwəm ma num i wi nshinj i chəkəkəki kijum.

³⁰ Akə wi Nyɔ wə wi n̄ chin̄ni mbeinj bəh Klistus jisəs. Wi fə Klistus num dzəh yi mfi yə yi kə yi Nyɔ i bukumbeinj, fə tə wi jiə bukumbeinj chəŋ i wi nshinj, keinj si jiə bukumbeinj i bəni bu, təinj bukumbeinj i kaŋ yi ŋgəkə wə.

³¹ Yi kə num asi bə nyaka a,
 “Jəbi wə mi chəkəkəki kijum,
 wi chəkəkəki num i gia yə a fə Bah yi.”

2

Ntum kəm Klistus si bə n̄ banj i kintasi wə

¹ Bwa bə nih bəŋ, mbeinj yinjti jəbi wə mih n̄ dzə i mbeinj i fuku ntum wi Nyɔ i mbeinj, wə wi n̄ yisi kə i nyumi wə. Mih n̄ fukuki kə bəh já yi njwəŋni yudəkə i mfi mbin̄ wə,

² kōm jōbi wə mih nī kə bəh mbein mih nī fasi lə a mih ni jīlə kə mfi i gia yidəkə wə a kōbi a fukuki kōm Jisəs Klistus bəh si bə nī banj wi i kintasi wə.

³ Si mih nī kə bəh mbein, mih nī bōyiki lə, lwa, nyumyi nalə.

⁴ Jōbi wə mih nī dzakaki fuku ntum wi ndzəŋni i mbein, mih nī fukuki kə num bəh já yi mfi yi njwəni. Mih nī dzakaki num a chusi ŋga bi Nyə bi ŋkəŋ biwə.

⁵ Mih nī fə yakadəin, ka mbein ma jīlə shəm i mfi bi mi wiwəm wə, a mbein jīlə num i ŋga bi Nyə wə.

Mfi bi Nyə

⁶ Bəni bə bə kə bə num ndzəŋ bəh Nyə, buku si nya lə mfi i bə. Ayaka mfi biələ num kə bi fa kuku kəŋ a numki na bi ndə wə wi sakaki i fa kuku i liə. Ŋga bibə ni kaa lə bi laka a kilələ.

⁷ Mfi biə akə bi Nyə biə buku fukuki lə kə num gia yə yi nī yisi kə i nyumi wə na ka mbi yisi, i bi dzə fə ka bukumbein numki i mbum bi kintəŋ.

⁸ Mfi biələ mi widəkə kəkə i mbanj wi bəni bə bə sakaki i jōbi wi liə wələ wə wi kiəki fwu wiwə, kōm a nī kə a bə kiəki, ma bə nī ka banj dəkə Bah wi kiŋkəkni i kintasi wə.

⁹ Ayakalə, i bukumbein yi kə asi bə nī nyaka a,
 “Gia yə dzəkəh kein ki yein kə,
 bəh yə ntuni kein ki wəkə kə,
 bəh yə mi kein ki kwaka kə,
 akə yi yə Nyə nī sisi jīlə i bəni bə bə kəŋki wi.”

¹⁰ Nyə kə wi fə Kiŋ'waka ki chusi gia yələ i bukumbein. Kiŋ'waka ki Nyə kiwə si tsein lə gia yichi, tsein tasi na bəh yi nyumini wi Nyə,

11 kōm mi widəkō mōŋ wə wi kiəki gia yə mi widəkō kwakaki i wi shōm a kōbi a kiŋ'waka ki wəmakā mi, kə ki kō i wi mə. Yi kō a liŋ si mi kiəki kə gia yə Nyō kwakaki a kōbi a Kiŋ'waka ki Nyō.

12 Kiŋ'waka kə Nyō nī nya i bukumbēiŋ kəkə ki mbi wələ. Kiŋ'waka kələ nyə i Nyō wə i fə a bukumbēiŋ kiəki kinya kichi kə Nyō kō wi duksi bukumbēiŋ yeiŋ a kilōlo.

13 Buku fukuki gia yələ num kə bəh já yə bə lani i mfi bi mi wiwōm wə. Buku fukuki num bəh já yə a lani Kiŋ'waka ki Nyō buku yeiŋ, ka bə fukuki baiŋsiki ŋkəŋ bi Kiŋ'waka i bəni bə bō kaŋaki Kiŋ'waka ki Nyō.

14 Mi wə wi kaŋaki kə Kiŋ'waka ki Nyō i gwu yi wə, kəkə i dzō gia yə yi dzəki i Kiŋ'waka ki Nyō wə. Wi si dza mfiŋ yeiŋ a, akō kiyuŋ ki gia. Ayaka wi kōbi i kiə si yi kō, kōm akō gia yə akō a fə a Kiŋ'waka ki Nyō ka mi ni kiəki.

15 Ayakalə, mi wə Kiŋ'waka ki Nyō kō i wi wə kələ i tseiŋ gia yichi bindzōŋ i kiə fwu wiwō, mi widəkō kōbi wə wi kō i tseiŋ gia yi wəmakā mi.

16 Yi kō asi bə nyaka a,
 “Mi kəkə wə wi kō i kiə kiŋkwaka ki Bah
 ka wi kō i təfi wi.”
 Ayakalə, bukumbēiŋ kaŋaki biŋkwaka a num biə Klistus kaŋaki.

3

Bəni bə Klistus nūmki dzaka kimu

1 Bwa bə nih bəŋ, i jōbi wə bukumbēiŋ nī kō, mih nī kaŋaki kə i dzakaki i mbeiŋ ka bəni bə bō si wəkō num i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə. Mih kabə dzakaki i mbeiŋ ka i bəni bə bō keiŋki bō biəliki num gia yə

nyam yi gwu kəŋki, bəh i bə bə kə aka bwa bəŋchin i gia yi Klistus wə.

² Mih nī nyaki num mbeinj i mbeinj. Mih nī nyaki kə bieinj bidzini bi ləkəli, kəm mbeinj nī keinjki maka mbeinj kpeinj. Ayaka na i dzə buku bidain mbeinj keinjki maka mbeinj kpeinj.

³ Mbeinj keinjki mbeinj biəli num gia yə nyam yi gwu kəŋki. I liə si kinghəkə bəh bən'yəli keinjki i mbeinj kintəəŋ, yaka yəmaka chusiki a mbeinj biəliki num nyam yi gwu yələ a? Ntə yələ chusiki a mbeinj keinjki mbeinj kaŋa kimfə ki bəni bə fa kuku a?

⁴ Mi ka dza dzaka a ŋgain biəliki mfih num Bəəl, widəkə a ŋgain biəliki num Abələs. Yələ chusiki a kimfə kimbeinj kə aka ki bəni bə fa kuku a?

⁵ Abələs kə ndə? Bəəl num ndə a? Buku wi bəchi kə shəŋ a bwa bə nəm bə Bah, bə bə nī fə na ka mbeinj jiə shəm i wi, na ndə nəm nnəm wi asi Bah nī nya i wi.

⁶ N'wun nəm nī kə i gbəliki ŋgəkə, wi Abələs num i shukyiki mwi, ayakalə a fəki Nyə na ka wi kəkəki.

⁷ Ayakadəinj, mi wə wi gbəliki ŋgəkə bəh wə wi shukyiki mwi kəkə fiəŋ fidəkə. Akə shəŋ a Nyə wi fəki a wi kəkəki wi kə fiəŋ fidəkə.

⁸ Mi wə wi gbəliki bəh wə wi shukyiki mwi kə a liŋ, Nyə bi maktiki mi wichi biəli asi nəm wi kə.

⁹ Bukumbeinj chiŋni ka nəmki nəm wi Nyə. Mbeinj num khə wi Nyə chu num juŋ yi.

¹⁰ Mih nī chəkə chaka ki juŋ kiwə ka mi wi maani wə wi keiŋsiki kiəkə nəm wi, biəli ŋgamti wi Nyə wə wi nī nya i mih. Si mih nī chəkə chaka kiwə yakadəinj, mi widəkə chi chi ka dzə maaki juŋ yiwə. Jəbi wə mi maaki i chaka kələ wə, wi ka kīəkə si wi

mâaki.

¹¹ Mbeinj kíàki a mi widòkò kəkə i chəkə chaka kidəkə chi chi a kəbi a kə bə nĩ kə bə chəkə jiə lə, a num Jisəs Klistus.

¹² Bəni bó maa i yeinj beinj bəh biəinj bidəkə chi chi. Mi widòkə dza dzə num chwaka ki bəkəli, widòkə dzə num kifukuli, widòkə dzə num tə kə ki ləkəli i kpə wə na ka wi maaki yeinj. Ayaka widòkə dzə num keinj, widòkə dzə num mfwanj, widòkə dzə num njəkə na ka wi maaki yeinj.

¹³ Kəj bə maaki na dəinj, jəbi dzəki lə wə bə bi yeinjki si nəm wi mi kə, jəbi wə wi bi bukuki i yəjə wə i Chəkə biə Klistus bi dzəki bəh gbuku. Gbuku wiwə num i bi məm wəkə nəm wi na ndə si wi kə.

¹⁴ Yi ka num a, fiəj fiə mi maa i chaka kiwə beinj ka baanj i fii, ma mi wiwə ni kwati mmakti wi.

¹⁵ Fi fiəj ka fii, yaka mi wiwə laksi makti wi, wi mwi bi bəinj lə, ayakalə wi bi numki aka mi wə wi tsə təli i gbuku wə.

Bəni bə Klistus kə jun yi Nyə

¹⁶ Mbeinj kíàki kə a mbeinj kə jun yi fəni yi gia yi Nyə ayaka Kin'waka ki Nyə nə i mbeinj wə a?

¹⁷ Mi ka bəkəli jun yi fəni yi gia yi Nyə, ma Nyə tə ni kaasi bəh wəmaka mi, kəm jun yi fəni yi gia yi Nyə kə jun yi baijnĩ, ayaka mbeinj num jun yiwə.

¹⁸ Kíə mi ki fwəkyi kə gwu yi. Mi widòkə i mbeinj wə kabə kwakaki a ŋgainj kanjaki lə mfi i jəbi wi liə wələ wə, wi fiəni chu kiyunj ka wi kwati mfi bi mfi.

¹⁹ Mih dzakaki lə kəm gia yə bəni bə fa kuku kíàki a yi kə gia yi mfi, Nyə yeinj a, akə gia yi kiyunj. A num yi yə bə nĩ nyaka a,
“Nyə si dzə a mfi bi bəni bə bə fifiki kwayi bə yeinj.”

20 Ayaka yi chu num bə nyaka a,
 “Bah kiəki lə a, gia yə bəni bə mfi si kwaka
 asi num a yi kilələ.”

21 Yi kabə num a, kiə mi ki ghaŋsi kə gwu a mi
 widəkə kə wi ŋgain, kəm biēiŋ bichi kə bimbēiŋ.

22 Bəəl nabə Abələs nabə Sefas nabə mbi wələ nabə
 nəni nabə kpi nabə biēiŋ bi liə nabə biə bi keiŋki i
 dzə, bichi kə bimbēiŋ,

23 ayaka mbēiŋ kə bə Klistus, Klistus num wi Nyə.

4

Bəni bə Klistus ki ghāŋsi kə gwu bəh mi widəkə

1 Yi si ndzəŋki a mbēiŋ dzəkə buku a buku kə bwa
 bə nəm bə Klistus, bə Nyə kə wi nya nəm wi, wi
 ntum wi ndzəŋni wə wi nī kə i nyumi wə i bə kaŋ.

2 Yi kə a, mi wə bə kə bə nya nəm i wi kaŋ kaŋaki
 i fəki asi tikwili wi nəŋki.

3 I yiŋ wə, mbēiŋ, nabə juŋ yi nsaka kabə saka
 mih, mih ma yeiŋki a, akə gia yidəkə. Mih kəkə na i
 fiəni saka gwu yiŋ.

4 Gia yidəkə kəkə yə yi sakaki shəm yiŋ. Ayakalə,
 yəməka chusiki kə a mih baiŋki lə. Mi wə wi bi
 sakaki mih kə Bah.

5 Ayakadəiŋ, kiə mbēiŋ ma təiŋyiki nsaka maka
 jəbi kpeiŋ. Mbēiŋ wəkəli Bah dzə. Akə wi wə wi
 bi wəliki biēiŋ bichi biə bi kə i liə num bə nyumi
 i jisi wə i baiŋni wə, ma gia yichi yə bəni kaŋaki i
 shəm yibə wə bi yəŋə. Ayakadəiŋ, Nyə bi ka kəkəsi
 mi wichi wə bə kaŋaki i kəkəsi.

6 Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih dzakaki kəm buku
 Abələs kə i gamti mbēiŋ, ka mbēiŋ lāni dzə i buku
 i fəki gia bīəli a yə bə nyaka. Ayakadəiŋ, ka mbēiŋ

ma bi fiāni ghaṅsiki gwu bəh mi widəkə dzə widəkə kuku.

⁷ A fə ndə a wə numki chi chi i mi widəkə wə a? Wə kaṅaki finə maka bə nya fi i wə nyani a? Si yi kə yakadəiṅ, wə nyani dəiṅ na ka wə ghaṅsiki gwu ka bə si ka nya dəkə i wə nyani a?

⁸ Ntə mbeiṅ si dzə a mbeiṅ si kaṅa lə biēiṅ bichi mbeiṅ num bəni bəmbum, saka ka bəṅkuṅ buku kəbi a? Bə dzə a mbeiṅ si num lə bəṅkuṅ ka buku bəṅ kwati i sakaki bukumbēiṅ bəchi.

⁹ Mih yeiṅki a Nyə kə wi jiə lə buku bə buku kə bwa bə ntum bə Jiśəs jiə ka biṅgəksi. Buku kə ka bəni bə bə tsəki i wəyi i yəṅə wə. Buku si num lə binjəṅjəṅ bi mbi wələ biə bəni bəh bəchinda bə Nyə tseiṅki.

¹⁰ Buku si num lə biyuṅ kəm Klistus, ayakalə mbeiṅ num bəni bə Klistus bə bə fifiki. Buku kə bəni bə kiṅkpəṅ, mbeiṅ num bəni bə ṅga. Bəni kəksi mbeiṅ, dzə buku i kuku.

¹¹ I yisi dzə i dzə buku i jəbi wi liə wələ wə, buku kə bəh dzəṅ, kindəṅ wəm buku. Buku ləki binshakali bimbun, bəni chəbsi buku, buku kaṅa kə di bi nəni.

¹² A jwəki buku i nəm bəh kaṅ yibuku ka buku dzi. Jəbi wə bəni təyiki buku, buku ka tsaki num kimbəiṅsi i bə. Jəbi wə bə bwanjki gvu i buku cheiṅ, buku kaṅa, a shəm.

¹³ Jəbi wə bə ləyiki buku bəh já yichu, buku chukuli num bəh já yi bənini. Ayaka i dzə buku liə, buku fiāni chu ka biēiṅ biə bə lətəkə i fəṅ wə. Buku si num lə aka biēiṅ bi fəli i mbi wələ wə.

¹⁴ Mih nyakaki kə gia yələ i mbeiṅ lə a mih nəṅki a mbeiṅ ṅgəmniki. Mih təfiki mbeiṅ təfini kəm

mbeinj kə bwa mbənj bə shəm.

¹⁵ Kənj mbeinj kaŋaki na bəni bəduli bə bə laniki mbeinj kəm Klistus, yəmaka mənj dəkə a mbeinj kaŋaki lə bətii bəduli. Akə mih tii wimbeinj, kəm a ni fə mih ka mbeinj chinini bəh Klistus Jisəs jəbi wə mih ni fuku ntum wi ndzəŋni wələ i mbeinj.

¹⁶ Ayakadəinj, mih tsaki a mbeinj təmki gvu yimbeinj asi mih təmki yinj.

¹⁷ Akə kəm yi gia mih faənj Timəti i mbeinj a num wainj wunj i Bah wə. Wi num shəm yinj, num wi num tə i gia yələ wə bəh shəm yi yimu. Wi bi dzə wi chu yinți mbeinj asi nəni kənj kə ka mi wi Klistus Jisəs. Gia yə wi ni fuku i mbeinj kə a yə mih nyaniki laniki bijunni bi bəni bə bumni bichi yeinj i di bichi wə.

¹⁸ Bəni bədəkə i mbeinj kintəənj yisi lə i ghaŋsiki gvu kəm bə kwakaki a mih bi chu dzə kə i mbeinj wə.

¹⁹ Ayakalə, Bah ka bum, yaka yi baənj a twəsi ka mih chu fiəni dzə. Jəbi wə mih ni dzə, mih ni ka yeinj a bəni bədəkə bə bə ghaŋsiki gvu, kəm a dzaka, ma bə kaŋaki binainj ŋkainni ŋga a,

²⁰ kəm ŋkun bi Nyə kəkə gia yi dzaka ki kəmni. Akə ŋga biə bi nyə i Nyə.

²¹ Mbeinj nəŋki a mih bə dzə, mih dzə dəinj a? Mbeinj nəŋki a mih bə dzə mih dzə bəh figbaŋa ma bəh shəm yi kinəkənj bəh kimbəinjni a?

5

Bə bwīli mi wi kinyeŋ ki təkəlini i bəni bə Klistus kintəənj

¹ Bə fuku mih ŋkənj a nəni kinyeŋ ki təkəlini kələ i mbeinj kintəənj. Ayaka nəni kinyeŋ ki təkəlini kələ

kə na kichu ŋkaiŋni kə mi wichu wə wi kiəki kə Nyɔ si məm kə. Yi kə a, mi widəkə i mbeiŋ kintəəŋ dzəki lə kpə ba wi.

² Mbeiŋ yeiŋ ŋkaiŋni kinyeŋ kələ, mbeiŋ nəki də kə num dəni, mbeiŋ bə ghaŋsi lə gwu a? Mbeiŋ kaŋaki i bwili mi wə wi məm yəmaka gia i mbeiŋ kintəəŋ.

³ Namana yaka si mih kəkə i mbeiŋ nshiŋ, ayaka mih kələ bəh mbeiŋ i kiŋ'waka wə. Mih təiŋ lə nsaka aka mih kələ bəh mbeiŋ, kəm mi wə wi məm yəmaka gia.

⁴ I yei wi Bah wibukumbeiŋ Jisəs, jəbi wə mbeiŋ juŋni, mih numki lə bəh mbeiŋ i kiŋ'waka wə, ŋga bi Bah num tə feiŋ,

⁵ mbeiŋ dzə wəmaka mi mbeiŋ nya i kaŋ yi Satan wə, ka wi bəkəli nyam yi yi gwu, ka kiŋ'waka ki bi bəiŋ i chəkə biə Bah bi fiəni dzəki.

⁶ Mbeiŋ ghaŋsiki gwu lə yi ndzəŋ kə. Mbeiŋ kiəki kə a bə si dzə dzəəŋ twesi bə chwali i muku mə, yi fə muku miwə michi yaka a?

⁷ Mbeiŋ bwili dzəəŋ yə yi kə nəni kikpu i mbeiŋ kintəəŋ, ma mbeiŋ ni numki bəni bəmfiaŋ ka muku mə bə ka jiə dəkə dzəəŋ yeiŋ wə, ayaka akə lə si mbeiŋ kə. Mbeiŋ kiə a Klistus kə waiŋ Jaka wə Nyɔ ni fə mfə gia yeiŋ kəm bəbukumbeiŋ aka wə bə si kum i jəbi wi Dzini bi Ntsədaŋ wə.

⁸ Ayakadəiŋ, bukumbeiŋ nūm ka bəni bə bə dziki Dzini bi Ntsədaŋ bəh bləd wə wi kə maka bə jiə dzəəŋ yeiŋ, a num shóm yi baiŋni bəh ŋkəŋ. Bukumbeiŋ ma nūmki ka bəni bə bə dziki Dzini biələ num bəh bləd wikpu wə bə jiə dzəəŋ yeiŋ a num nəni kichu bəh kimfə kichu.

⁹ I kiŋwakti kə mə mih ni nyaka i mbeiŋ, mih ni nyaka yeiŋ a, kiə mbeiŋ ma chīŋniki bəh bəni bə bə

nəki nəni kinyeŋ ki təkəlini.

¹⁰ Mih nı dzakaki kə lə kəm bəh bəni i fa mbi wələ wə bə bə nəki nəni kinyeŋ, nabə bə bə bukuki bəh dzəkəh i biəiŋ wə, nabə bə bə bwiŋki kidi dzə biəiŋ bi bəni, nabə bə bə tsaki i bənyə bə kilələ wə. A kabə num yəmaka, mbeŋ kaŋaki i bēe mbi wələ beeni.

¹¹ Mih nı dzakaki num a, kiə mbeŋ ma chŋniki bəh mi wə wi bəŋki gwu yi a ŋgaiŋ kə waiŋnih wibukumbəiŋ i Klistus wə, a chu num mi wi təkəlini, nabə wə wi bukuki bəh dzəkəh i biəiŋ wə, nabə wə wi tsaki i bənyə bə kilələ wə, nabə wə wi təyiki bəni, nabə wə wi muki mbih mə kwa wi, nabə wə wi bwiŋki kidi dzə biəiŋ bi bəni. Kiə mi ki məm kə na i dzı bəh wəmaka mi.

¹² A kəkə di bibuku i sakaki bəni bə bə kəkə i ki-juŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ. Bəni bə bukumbəiŋ kə i sakaki kə bə bə kə i kijuŋni kintəəŋ.

¹³ Akə i saka Nyə bəni bə bə kəkə i kijuŋni wə. Kiŋwakti ki Nyə dzakaki a,

“Mbeŋ bwłli mi wə wi kaŋaki nəni kichu i mbeŋ kintəəŋ.”

6

Kiə mi wi bumni ki tsə kə i səmi widəkə i bəni bə bə kəkə bəni bə bumni

¹ Yi kəkə chəŋ a mi i mbeŋ kintəəŋ kabə kaŋaki nsaka bəh waiŋnih wi, i wi i tsə səmi i bəni bə bə kə bə Nyə nshiŋ, wi tsə sə lə num i bəni bə bə fəki kə gia chəŋ nshiŋ.

² Mbeŋ kiəki kə a bəni bə bə kə bə Nyə bi sakaki lə bəni i mbi wələ wə a? Ntə akə mbeŋ i bi saka bə, yaka mbeŋ kəkə i saka gia i mbeŋ kintəəŋ a?

³ Mbeinj kiaki kə a bukumbēinj bi sakaki lə bəchinda bə Nyɔ a? Si yi kə yakadēinj, yaka kə a mbeinj kaŋaki i kiə i saka ndzənj gia yə yi kə i nəni ki liə wə.

⁴ Gia ka yəmaka ka numki, mbeinj nyani dəinj na ka mbeinj dzəki tsəki bəh yi i bəni bə bə kaŋaki kə na di lə twesi i kijunji ki bəni bə bumni kintəənj nshinj a?

⁵ Mbeinj gəmniki. Yaka kə a mi kəkə i mbeinj kintəənj wə wi kaŋaki mfi i təinj nsaka wi mi bəh mi a?

⁶ Mbeinj dzaki mi dzə lə waijnih wi tsə səmi, səmi num i bəni bə bə kəkə bə bumni.

⁷ I mbeinj i numki chu kaŋa bənsaka i mbeinj kintəənj chusiki a mbeinj gbə lə. Mbeinj kəkə i bee a, a fəki bəni bədəkə gia yichu i mbeinj na? Ayaka mbeinj kəkə i bee a bəni bədəkə dziki mbeinj na?

⁸ Ayakalə, a yinjni dzaki mbeinj mwi fə gia yichu chu dzi, kighə a mbeinj fəki yi num i bwa bə nih bəmbēinj bə bumni.

⁹ Mbeinj kiaki kə a bəni bə bə fəki gia yichu bi kwati kə di i kintəənj ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə a? Kiə mbeinj ma fwəkyiki gwu yimbēinj. Bəni bə bə fəki kinyeŋ ki təkəlini, nabə i tsaki i bənyɔ bə kilələ, nabə bə bə biəliki bəkaŋa bə bəni bədəkə, nabə bənyuku bə bə fiəniki dzəki bədəkə,

¹⁰ nabə bə bə chwəki, nabə bəni bə bə bukuki bəh dzəkəh i biēinj wə, nabə bə bə muki mbih mə kwa bə, nabə bə bə təyiki bəni, nabə bə bə bwiŋki kidi dzə biēinj bi bəni, bi kwati kə di i kintəənj ki ŋkuŋ bi Nyɔ wə.

¹¹ Gia yələ kə num mbeinj bədəkə ni fəki lə i kikpu wə. Ayakalə, Nyɔ ka bi dzə wəkə mbeinj, sabibwili

jiə mbeinj chi chi, mbeinj bé num chəŋ i wi nshinj. Wi nŋ fə gia yələ i yeli wi Bah Jisəs Klistus wə bəh wi Kiŋ'waka ki Nyə wibukumbəinj.

Gia yə mi kə i fəki bəh gwu yi

¹² Mi kələ i dzakaki a ŋgain kaŋaki lə ŋga i fə gia yichi yə ŋgain kəŋki. Ayakalə, mih ka dzaka a, a kəkə gia yichi yə yi kə i gamti mi. Ayaka mi num i dzakaki alə ŋgain kaŋaki lə ŋga i fə gia yichi yə ŋgain kəŋki. Ayakalə, mih dzaka alə a, mih kəkə i bee a gia yidəkə dzə fiəni mih i numki mfa i yi wə.

¹³ Mi widəkə tə kələ i dzaka a, “Biəinj bidzini kə kəm tə, tə num kəm biəinj bidzini.” Ayakalə, mbeinj kiəki a Nyə ni bəkəli lə bi bichi. Gwu yi mi kəkə i fəki kinyeŋ ki təkəlini bəh yi. Gwu yi mi kə i nəmki bəh yi i Bah, ayaka a kaŋa wi Bah gwu yiwə.

¹⁴ Si Nyə nŋ dzasi Bah wibukumbəinj i kpi wə, yi kə a liŋ si wi bi dzasiki bukumbəinj bəh ŋga bi biwə i kpi wə.

¹⁵ Mbeinj kiəki kə a gwu yimbəinj kə bimbu bi gwu bi Klistus a? Mi kə i chu nyani dəinj i dzə bimbu bi gwu bi Klistus i tsə chiŋni bəh miŋkpaŋa wi təkəlini a? Yi kəkə i numki yakadəinj.

¹⁶ Mbeinj kiəki kə a mi ka chiŋni gwu yi bəh miŋkpaŋa wi təkəlini yaka bə wi si num lə gwu yimu a? Akə yaka si bə nŋ nyaka a, “Miŋkpaŋa bəh minyuku ka chiŋni, yaka bə dzə chu lə i mi wimu.”

¹⁷ Ayakalə, mi wə wi chiŋni bəh Bah kə num bə wi num lə i fiəŋ fimu i kiŋ'waka wə.

¹⁸ Mbeinj yəkə gēinj nəni ki təkəlini. Gia yichu yidəkə yə mi fəki wi fəki kə num i gwu yi wə. Ayakalə, mi wə wi fəki kinyeŋ ki təkəlini wi fəki num bəh gwu yi.

19 Mbeinj kiəki kə a gwu yimbeinj kə jun yə Kij'waka ki Baijni kə Nyə nya a mbeinj nəki yeinj na? A kaŋaki kə mbeinj gwu yimbeinj.

20 Bə nǐ taŋ mbeinj taŋni gəm ntsu. Ayakadəinj, mbeinj fəki gia bəh gwu yimbeinj num yə yi ni dzəki bəh kinəkəni i Nyə.

7

Gia kəm miŋkpaŋa bəh minyuku

1 Mih ki nyaki lə kinchukuli i liə kəm gia yə mbeinj nǐ nyaka i mih. Yi kə ŋkəŋ a yi ndzəŋki lə a mi ma kəm miŋkpaŋa.*

2 Ayakalə, si kiməmsi kəm ntəkəli kə i biŋ, yi ndzəŋki a minyuku kəŋaki ŋ'wi miŋkpaŋa, miŋkpaŋa kəŋa ŋ'wi minyuku.

3 Minyuku kaŋaki i fəki nəm wi wi minyuku i kpə wi i naŋ beinj, miŋkpaŋa tə kaŋa i fəki nəm wi wi miŋkpaŋa i nyuwi i naŋ beinj.

4 A chu kaŋaki kə miŋkpaŋa ŋga i gwu yi beinj, a kaŋaki num nyuwi. Yi kə a liŋ si a chu kaŋaki kə minyuku ŋga i gwu yi beinj, a kaŋaki num kpə wi.

5 Kiə mi ki n'yəkə kə jum i widəkə a kəbi a mbeinj bəchi keinj si yakadəinj ka bum, ayaka mbeinj kə i fə yakadəinj a jəbi wi juli wə, ka mbeinj nyá gwu yimbeinj i jəbi wiwə wə i ntsa wə. Mbeinj ka fə yakadəinj, mbeinj fləni dzə i kijuŋni kimbeinj wə asi mbeinj nǐ yisi kə, ka Satan ma ni dzə məmsi mbeinj kəm mbeinj kəkə kiə i təkni bəh gwu yimbeinj.

6 Mih dzakaki yələ ka kintəfi, a kəbi nchi mih nyaki i mbeinj.

---

* **7:1** Bəni bədəkə i kəlen nǐ yeinjki a yi ndzəŋki kə a mi dzə miŋkpaŋa.

⁷ Asi kə a bə numki ka mih, ma mih kəŋki a mi wichi nūmki miŋkpaŋa kəbi. Ayakalə, bə kə fə dəiŋ mi wichi kaŋa ŋki kinya kə Nyə kə wi nya i wi. Mi widəkə kaŋaki kələ kinya widəkə kaŋa kəyaka.

⁸ I liə, i bəni bə bə kəiŋki maka bə dzə bəkaŋa bəh bəkaŋa bə bə kəiŋki maka bə dzə bəŋkwu, mih dzakaki a, yi ndzəŋki lə a bə baəŋ a bə mbəŋ, asi mih kə.

⁹ Ayakalə, bə kabə num kəbi i təkni gwu yibə, mi nəŋ dzə miŋkpaŋa nabə minyuku bə wi chiŋni num, kəm yi ndzəŋki lə i chiŋni num yakadəiŋ, kəbi i kpiki bəh gwu yi shilini.

¹⁰ I bəni bə bə si num lə i jūŋ wə ka miŋkpaŋa bəh bənyuku, mih dzakaki a miŋkpaŋa ki gāali kə bəh nyuwi. Wələ kə nchi num wi ka buku dəkə i mih. Wi buku num i Bah.

¹¹ Ayakalə, wi ka gaali, wi kaŋaki i bāəŋ a nūmki wi mbəŋ. A kabə num kə yakadəiŋ, wi fləni tsə i nyuwi dzu bə wi bakti gia yiwə bə nūm. Akə tə a yi yə mih dzakaki i bənyuku a minyuku kaŋaki kə i kəŋŋ kpə wi.

¹² I bəni bədəkə mih dzakaki i bə a, mi kabə num mi wi bumni wi kaŋa miŋkpaŋa, miŋkpaŋa wiwə num kə mi wi bumni, miŋkpaŋa wiwə kəŋ a bə wi nūmki, kiə minyuku wiwə ki kəŋŋ kə wi. Yələ gia kə a dzaka mih. Aka dzaka dəkə Bah.

¹³ Miŋkpaŋa kabə kaŋa nyuwi minyuku wiwə num kə mi wi bumni, wi kəŋ a bə wi numki, kiə miŋkpaŋa wiwə ma būku tə wi.

¹⁴ Mih dzakaki yakadəiŋ, kəm minyuku wə wi kəkə mi wi bumni kabə kaŋa kpə wi num mi wi bumni, Nyə dzəkə wi ka mi wi kəm kpə wi. Miŋkpaŋa tə kabə num kə mi wi bumni kabə kaŋa

nyuwi num mi wi bumni, Nyɔ dzəkɪ wi ka mi wi kəm nyuwi. A kəbi yakadəiŋ, ma bwa bəbə ma ni baiŋki. Ayakalə, si yi kə, bə baiŋki lə.

¹⁵ Mi wə wi kəkə mi wi bumni dza ka nəŋki i gaali, bə bēe wi. Yi ka num yakadəiŋ kiə minyuku nabə miŋkpaŋa wə wi kə mi wi bumni ma kwākaki a ŋgaiŋ si kaŋaki lə i nŭmki bəh wi. Nyɔ nŋ bəəŋ bukumbəiŋ a bukumbəiŋ nŋki num i kimbəiŋni wə.

¹⁶ Wə miŋkpaŋa, wə kiəkɪ nə a wə kələ i bi bwili nyu wa? Ayaka wə minyuku wə kiəkɪ nə tə a wə kələ i bi bwili kpə wa?

Mi bāaŋ asi Nyɔ nŋ bəəŋ wi wi num

¹⁷ Gia yə yi kə, yi kə a mi nŋki nəni num kə Bah kə wi nya i wi. Wi nŭm asi Nyɔ nŋ bəəŋ wi wi num. Yələ kə gia yə mih təfiki bijuŋni bi bəni bə bumni na faiŋ i di bichi wə.

¹⁸ Mi kabə num num bə nŋ bəəŋ wi num bə suuŋ wi. Wi ma nəŋki i nŭmki ka wə bə nŋ bəəŋ wi maka bə suuŋ wi, mi kabə num num bə nŋ bəəŋ wi maka bə suuŋ wi, wi ma nəŋki a bə suuŋ wi i liə.

¹⁹ Mi kabə num num bə suuŋ wi ma bə ka suuŋ dəkə wi, yəmaka kaŋaki kə gia yidəkə i fə. Gia yiləkəli kə a mi jləki bəŋchi bə Nyɔ.

²⁰ Mi wichi bāaŋ asi Nyɔ nŋ bəəŋ wi wi num.

²¹ A kabə num bə nŋ bəəŋ wə wə num mfa, kiə wə ma nyúfiki gwu. Ayakalə, wə kabə kaŋa dzəh i buku i mfa wə, wə bŭku mfa.

²² Mbəiŋ kɪəkɪ a mi wə Bah nŋ bəəŋ wi wi num mfa, wi buku lə i mfa wə kəm Bah. Ayaka yi num tə a liŋ si mi wə bə nŋ bəəŋ wi wi kəbi mfa, wi kə lə i liə mfa kəm Klistus.

²³ Bə nǐ taŋ mbeinj taŋni gəm ntsu. Kiə mbeinj ma nŭmki mfá i bəni wə.

²⁴ Ayakadəinj, bwa bə nih bəŋ, mi bâaŋ a nŭmki bəh Nyə i dzəh yə wi nǐ bəəŋ wi wi num yeinj.

Ntəfi i bəkpa bəh bəkaŋa bəŋkwu

²⁵ I liə, kəm bəkaŋa nabə bənyuku bə bə keinjki bəkpa, Bah kə maka wi fuku mih bəh gia yə mih kə i dzaka. Ayakalə, mih ni nya lə kəŋŋ kiŋkwaka ka mi wə Bah kə wi kwasi nshəinj i wi, ayaka mi num i bum gia yə mih dzakaki.

²⁶ Mih kwakaki a kəm bəŋgəkə bə bə kə i liə, yi ndzəŋki lə a mi bâaŋ a nŭmki asi wi nǐ kə.

²⁷ Mi kabə kaŋaki miŋkpaŋa, kiə wi ki chu nəŋ kə i kəŋŋ wi. Mi kabə num wi kaŋa kə miŋkpaŋa, wi ma chu nəŋki miŋkpaŋa.

²⁸ Ayakalə, minyuku ka yeinj a ŋgaiŋ ki dzəkə lə miŋkpaŋa a bə wi numki, wi ka fə dəkə chu. Ngəinj wi waiŋkpaŋni ka tsə i minyuku, wi ka fə tə chu. Ayakalə, mbeinj kǐə a bəni bə bə kə bə dzə bəkaŋa nabə bənyuku ni kaŋaki lə bəŋgəkə i mbi wələ wə, i mih, mih nəŋki i kəŋki mbeinj i yələ wə.

²⁹ Bwa bə nih bəŋ, gia yə mih dzakaki kə a jəbi juli lə nalə. I yisi i liə i tsə buku, bəni bə bə kaŋaki bəkaŋa nŭmki ka bə kaŋaki kə.

³⁰ Bəni bə bə dəki nŭmki ka bə dəki kə, bəh bə bə laŋki nŭmki ka fiəŋ fidəkə ndzəŋki kə i bə, i bə bə taŋki bieinj nŭmki ka bə kaŋaki kə fiəŋ fidəkə.

³¹ Bəni bə bə fəki gia i fa mbi wələ wə nŭmki ka bə kaŋaki kə gia yidəkə i fə bəh mbi wələ. Mih dzakaki lə, kəm si mbi wələ kə i liə lə, wi tsəki num tsəni.

³² Mih nəŋki a mbeinj nŭmki gia yidəkə fŭmsi kə mbeinj. Mi wə wi kaŋaki kə miŋkpaŋa wi si jiə lə mfi

bi i gia wə kəm Bah, si wi kə i fəki a gia yə Bah ni wəkəkə ndzəŋni bəh wi.

³³ Mi wə wi kaŋaki miŋkpaŋa wi si jiə mfi bi num i biəiŋ bi mbi wələ wə num i fəki a gia yə gwu ni ndzəŋki kpə wi.

³⁴ Wi ka numki num mfi bi gaali. Yi kə a liŋ asi yi miŋkpaŋa nabə waiŋkpaŋni wə wi kaŋaki kə minyuku kə. Wi si jiə mfi bi i gia wə kəm Bah wə wi nya gwu yi bəh shəm yi yichi i wi. Ayaka wə wi kaŋaki minyuku si jiə mfi bi num i gia yi mbi wələ si wi kə i fəki gia yə gwu ni ndzəŋki nyu wi yeiŋ.

³⁵ Mih dzakaki lə i gamti mbəiŋ. A kəbi a mih nəŋki i kəŋ dzəh i mi widəkə. Mih nəŋki num a mi kiə gia yə yi kə chəŋ, ka wi kələ i nəmki i Bah bəh shəm yimu maka mfi bi gaali.

³⁶ Minyuku kabə laaki waiŋkpaŋni, wi dza ka yeiŋki a kimfə ki ŋgaiŋ i waiŋkpaŋni wiwə kəkə chəŋ, gwu si shili lə wi nalə, a bə wi numki, wi ka fə si wi nəŋki, chīŋni bəh miŋkpaŋa wiwə. Yaka wi ka fə dəkə chu.

³⁷ Ayakalə, minyuku wə wi jiə lə i wi shəm a ŋgaiŋ ni chu dzə kə miŋkpaŋa wə wi laaki, mi chini kə wi i dzə Miŋkpaŋa wiwə wi kiə tə i lumsi gwu yi num wi jiə lə i wi shəm a ŋgaiŋ nī dzə kə miŋkpaŋa wiwə,[†] yaka wi fə chəŋ.

³⁸ Yi kə a, mi wə wi kə wi dzə kpə wi wə wi nī laaki wi, wi fə a chəŋ. Ayakalə, mi wə wi ka dzə dəkə

[†] **7:37** Yudəkə a, "... I kaŋaki wi ka kpə wi wi wə wi laaki,"

miṅkpaṅa wi fə chəŋ nalə.‡

³⁹ Miṅkpaṅa si num kpə mi a jəbi wə nyuwi keiṅki. Ayakalə, nyuwi ka kpi, wi kələ i dzə minyuku widəkə wə wi kəŋki, ayaka wəməka kaṅaki i nūmki mi wi Bah.

⁴⁰ Ayakalə, si mih yeiṅki i yiṅ wə kə a miṅkpaṅa wiwə ka baṅ ayaka wi ni saṅliki nalə. Mih dzakaki lə, mih kiə a mih kaṅaki lə tə Kiṅ'waka ki Nyə.

8

*Ntum kəm biēiṅ bidzini biə bə kə bə fə
gia yeiṅ i bənyə*

¹ Mih dzakaki i liə kəm biēiṅ bidzini biə bəni kə num bə fə gia yeiṅ i bənyə. Akə ŋkəŋ si bə dzakaki a bukumbēiṅ bəchi kaṅaki lə mfi. Biəmaka mfi dzəki bəh kiṅghaṅsi ki gwu. Ayakalə, ŋkəŋ si maa num maani.

² Mi ka dza bə kwaka a ŋgaiṅ kiəki lə gia, wi kīəki a wi keiṅki ki kiə kə si wi kaṅaki i kiəki.

³ Ayakalə, mi kabə kəŋki Nyə, Nyə ni kiəki wəməka.

⁴ Ayakadəiṅ, yə kəm i dzi biēiṅ bidzini biə bə fə gia yeiṅ i bənyə, yi kə a, bukumbēiṅ kiəki lə a bənyə

---

‡ **7:38** 36 Yudəkə a, “Mi kabə kaṅa waiṅ wi, wi dza yeiṅ a ŋgaiṅ fəki kə i dzəh yi chəŋ wə, waiṅ wiwə num wi kpeiṅ lə wi yeiṅ a ŋgaiṅ kələ i numki bəh minyuku, wi fə asi wi yeiṅki, wi bēe a waiṅ wiwə dzə nyuwi, wi ka fə chu. 37 Ayakalə, mi wə wi fasi i shəm yi wə a wi kəkə i nya waiṅ wi i minyuku, mi chini kə wi a wi nya, wi kaṅa tə ŋga i fə gia yə wi nəŋki, num wi fasi i shəm yi wə a wi kəkə i nya waiṅ wi ŋgaiṅ i minyuku, yaka wi fə chəŋ. 38 Yi kabə num a, mi wə wi kə wi nya waiṅ wi i minyuku wi fə chəŋ. Ayaka, mi wə wi ka nya waiṅ wi i minyuku wi fə chəŋ nalə.”

bələ kəkə fiɛŋ fidəkə fa mbi wələ wə. Nyɔ kə a wimu shəŋ widəkə chu kəbi.

⁵ Bəni bədəkə dzəkɪ a bənyɔ bədəkə kələ i beɪŋ yudəkə i fa kuku. Ayaka yi kə ŋkəŋ a bəni dzəkɪ a bənyɔ kələ bəduli, bəh bətikwili tə bəduli.

⁶ Si bə dzəkɪ yaka, i bukumbeɪŋ kə a Nyɔ wimu shəŋ. A num wi wə wi kə Tii wibukumbeɪŋ wə wi nɪ maa biɛɪŋ bichi. Bukumbeɪŋ tə nəkɪ kəm wi. Ayaka Tikwili kə tə shəŋ a wimu a num Jisəs Klistus. Akə wi wə bə nɪ maa biɛɪŋ bichi tsə i kaŋ yi wə, bukumbeɪŋ kwatiki nəni tə tsə i wi wə.

⁷ Yələ gia kəkə bəni bəchi i bukumbeɪŋ kintəəŋ bə kiəkɪ. Bəni bədəkə bə bə nɪ kə bə si fə gia i bənyɔ bəwə, jəbi wə bə si nəŋ i dzi biəmaka biɛɪŋ bidzini i liə bə ka kwakaki a bə keɪŋki bə dzi a biɛɪŋ biə bə kə bə fə gia yeɪŋ i bənyɔ bəwə wə. Ayaka kinjkwaka kibə ki bəhli ka sakaki bə a biɛɪŋ bidzini biwə bəkəli bə.

⁸ Ayakalə, Biɛɪŋ bidzini kəkə i fə a bukumbeɪŋ numki chi chi i Nyɔ nshɪŋ. Ayaka bukumbeɪŋ ka baəŋ ki dzi kə gia yidəkə kəkə i num. Bukumbeɪŋ ka dzi a dzini, chi chi məŋ.

⁹ Gia yə yi kə, kə a mbeɪŋ bə mbeɪŋ kiəkɪ gia yələ mbeɪŋ təkniiki a mi ma dzâ dzô ŋga biə wi kaŋaki i fə gia yə wi kəŋki yeɪŋ, wi ma dzə ŋga biwə i fə num gia yə waiŋnih wi wə wi bəhki ni gbə num gbəni.

¹⁰ Mi wə shəm yi kabə keɪŋki maka yi ləkə ndzəŋ ka yeɪŋ wə ŋkiə gia, dzi i di biə bə fəki gia yeɪŋ i bənyɔ, wi ma ni bəŋ kəŋ tə i dzi biɛɪŋ bidzini biə bə fəki gia yeɪŋ i bənyɔ tə a?

¹¹ Wi ka fə yakadəɪŋ, yaka wə ŋkiə gia bəkəli waiŋnah wələ wi bəhki a num wə Klistus nɪ kpi kəm wi.

¹² Gia yələ wə fə lə yi ni numki num chu, si wə fə i bəkəli shəm yi waiɲnah wələ wi bəhki, yaka wə fə chu biwə num i Klistus.

¹³ Ayakadəiɲ, yi kabə num a fiɛɲ fiə mih dziki, kabə fə waiɲnih wuɲ gbə i chu wə, yaka mih bi chu dzi kə nyam ka wi bi ma gbə.

9

Nga biə waiɲ ntum wi Jisəs kaɲaki

¹ Yaka mih kəkə i fəki gia yə mih kəɲki a? Ntə mih kə waiɲ ntum wi Jisəs a? Ntə mih nɪ yeiɲ Bah wibukumbəiɲ Jisəs a? Ntə mbəiɲ bələ kə mbee wuɲ wi nəm i Bah wə a?

² Bəni bədəkə kabə waliki a mih kəkə waiɲ ntum wi Jisəs, mbəiɲ tə kəkə i waliki. Mbəiɲ kə nchəsi i chusi ɲkəɲ a mih kə waiɲ ntum wi Bah Jisəs.

³ Mih dzakaki yələ ka ki kəɲ i bəni bə bə biiki gvu yiɲ.

⁴ Ntə buku kaɲaki lə ɲga i dziki chu mu kəm bəh nəm wələ a?

⁵ Yaka buku tə kaɲaki kə ɲga i dzə bəkaɲa bəbuku bə bə kə bəni bə bumni i nyaniki bə bə asi Bitə bəh bwa bə ntum bə Jisəs bədəkə bəh bwa bə nih bə Bah Jisəs a?

⁶ Yaka kə a buku Banabas shəɲ buku kaɲaki i nəmki bəh kaɲ yibuku ka buku dziki a?

⁷ Akə winaiɲ mi wi jum, wə wi nəmki a təkni wi bəh gwu yi a? Mi ka nəmki khə wi mintam, wi ma ni dziki mintam mə mə bukuki yeiɲ khə a? Mi kabə təkni bəh nyám, wi ma ni kamki mbəiɲɲ wiwə i muki a?

⁸ Gia yələ mih dzakaki lə kə num i kiŋkwaka ki mi wiwəm wə shəŋ a? Ntə akə a yi yə yi kə i bənchi bə Muses wə a?

⁹ Muses nī kə wi nyaka i Kiŋwakti ki Bənchi wə a, “Kiə wə ki bāŋ kə dzaka ki nyam jəbi wə yi lwaki gəŋ.”

Mbeinj kwakaki a Nyə nī dzaka yakadəinj, num kəm nyam a? ¹⁰ Wi nī dzakaki kəm bukumbeinj, bə nī nyaka yi i bukumbeinj, kəm mi wə wi nəmki khə nabə wə wi kəhki kaŋaki i tseinjki tsəki a ninshinj kiə a ŋgain bi kwati lə bieinj yeinj khə.

¹¹ A kabə num a buku gbəli ŋgəkə wi kiŋ'waka i shóm yimbeinj wə, ma yi ni duki nalə i buku i kwatiki bieinj bi mbi wələ i mbeinj wə a?

¹² Bəni bədəkə kabə kaŋaki ŋga i dzakaki a mbeinj nyāki bieinj i bə, ma buku ma ni kwatiki bi ŋga bi du tsə tsəni a?

Bəəl nī ka dzə dəkə ŋga bi ka wainj ntum wi Jisəs i dzəki bieinj yeinj i bəni

Ayakalə, buku ka dzə dəkə ŋga biələ. Buku kaŋa shəm yibuku i gia yichi wə, kəbi i fə a gia yidəkə tasiki ntum wi ndzəŋni wi Klistus i tsəki ninshinj.

¹³ Mbeinj kiəki kə a bəni bə bə nəmki i juŋ yi fəni yi gia mə bieinj bibə bidzini si buku a feinj na? Mbeinj kiəki tə a, bəni bə bə nəmki i təŋ wi fəni wi gia wə si bəŋ kwati tə bieinj bibə i biə bə si dzə bəh bi feinj na?

¹⁴ Yi kə a liŋ si Bah dzaka a, bəni bə bə fukuki ntum wi ndzəŋni nəki a yeinj wə.

¹⁵ Na si yi kə yakadəinj, mih ka dzə dəkə biələ ŋga, ayaka mih nyakaki kə yələ tseinj a mbeinj yisi i fəki gia yidəkə i mih. Yi kabə num a mi widəkə dzəki a, kiŋghanjsi ki gwu kələ mih ghanjsiki lə kəm ja yi Nyə

yə mih fukuki kilələ, yi num a mih dzəki lə biəiŋ i bə, ma yi ndzəŋki a mih kpi num kpini.

16 Mih kaŋaki kə i ghaŋsiki gwu a mih fukuki ntum wi ndzəŋni kəm Jisəs Klistus. A fə Nyə a mih fūkuki. Mih ka nəiŋ i fukuki, ma Nyə ni lə ŋgəkə i gwu yiŋ wə.

17 Yi kabə num a mih fəki nəm wələ num bəh kiŋkwaka kiŋ, mih ni kwati mmakti wuŋ. Ayakalə, a ni ka sisi dəkə mih. A ni sisi Nyə ka nya i kaŋ yiŋ wə.

18 Ayakadəiŋ, mmakti wə mih kwatiki kəm nəm wələ kə na nə a? Ntə mbee wuŋ kə a mih fūkuki ntum wi ndzəŋni wiwə a kilələ, num kə a mbəiŋ gəmki mih si mih fukuki ntum wiwə.

19 Mbəiŋ kīəki a mih kəkə i mi widəkə cheiŋ. Ayakalə, mih fə gwu yiŋ a yi nūmki mfa i bəni bəchi ka mih ni kwati bə bəduli, ka bə nūmki bə Klistus.

20 Jəbi wə mih kə buku Bəju, mih ka fəki asi bə si shi fə, ka mih kə i kwati bə ka bə numki bəni bə Klistus. Jəbi wə mih kə buku bə, si bə biəliki bənchi bə Muses, mih ka fəki aka bə ka mih kwati bəni i bə kintəəŋ. Ayakalə, mih kəbi i bənchi cheiŋ.

21 Jəbi wə buku bəni bə bə kəkə i bənchi cheiŋ kə, mih ka fəki tə aka mi wə wi kəkə i bənchi cheiŋ. Mih fəki yakadəiŋ, ka mih ni kwati tə bəmaka bəni, ka bə nūmki bə Klistus. Yi məŋ dəkə lə a mih kəkə i nchi wi Nyə cheiŋ. Mih kə i nchi wi Klistus cheiŋ.

22 Jəbi wə mih kə tə buku bəni bə bə bəhki i kimum kibə wə, mih fiəni chu aka bə ka mih ni kwati tə bə. Mih fiəni chu na finə i bəni bəchi, ka mih ni fə na finə fiə mih kə i fə ka bədəkə i bə kintəəŋ bi bəiŋ.

23 Mih fəki gia yələ yichi lə kəm ntum wi ndzəŋni

kōm Klistus, ka mih tə ni kwati ndzəŋni biə ntum wiwə nyaki i bəni.

²⁴ Mbeinj kiəki kə a i n'yəkə wə bəni bəduli si yəkə asi num a mi wimu wə wi si kwati mbee wiwə a? Ayakadəinj, mbeinj tə yəkə i dzəh yə mbeinj ni kwati mbee wiwə.

²⁵ Bəni bəchi bə bə si sini, kəŋ a numki nsini wi yəkəni, kəŋ a numki na winaiŋ nsini, bə si lani lə na bindzəŋ. Bə si shi lani yakadəinj, tseiŋ i bi kwati mmakti, ayaka mmakti wiwə num i bi tsə kaa. Ayakalə, mmakti wibukumbəinj kəbi i bi kaa.

²⁶ Mih yəkəki n'yəkə wuŋ tsə chəŋ i di bi kwani wə. Mih kəkə ka mi wə wi ləkə biŋkə bi i di biyə wə na dəinj.

²⁷ Mih tweiŋki gwu yiŋ, məmsi a yi bəliki num gia yi chəŋ, ka jəbi wə mih fukuki gia yi Nyə i bəni bədəkə, ma Nyə ma ni nəinj mih a mih kpeiŋniki kə.

10

*Bukumbəinj təkniiki a gia yə yi nī num bəh bəni bə
Islae
ma num bəh bukumbəinj*

¹ Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki a mbeinj yīŋti gia yə yi nī num bəh bətii tii bəbukumbəinj jəbi wə bə nī nyaniki i chwa. Bə bəchi nī nyaniki i bikwu cheinj, tsə daŋ i kinchwə kimbūm wə i kuku wi wəmnī wə.*

² Asi yi nī num yakadəinj yi ka num ka i bikwu biwə kintəŋ bəh i kinchwə kimbūm kə, bə kwati njuli wi bəkə i numki bəni bə Muses.

---

* **10:1** + Fa kə jəbi wə Muses nī tsəki i bwili bə i Ijib. Kinchwə kimbūm kələ kə bə bəŋki a Bəkə yi Bəəli (Kimbuuŋ 14:21-22).

³ Bə bəchi nǐ dziki biēiŋ bidzini num a nya Nyɔ,
⁴ mu tə mwi num a nya Nyɔ, ka wi dzə fə a mə
 bukuki i biana mə. Biana wiwə nǐ kə Klistus wə wi
 nǐ nyaniki bəh bə.

⁵ Na si bə nǐ yeiŋki gia yələ, bə bəduli nǐ fəki lə
 gia yə Nyɔ nǐ saŋliki kə bəh bə, wi ka wəɔyiki bəni
 biwini bibə nəyi baan i chwa.

⁶ Gia yələ nǐ num bəh bə ka ki kəŋ i bukumbeiŋ
 ka bukumbeiŋ ma kâŋaki kiŋkwaka i gia yichu wə
 si bə nǐ kaŋaki.

⁷ Kiə bukumbeiŋ ma tsâki i bənyə bə kilələ asi bə
 bədəkə nǐ tsaki. Bə kə num bə nyaka kəm bə a,
 “Bəni bəwə nǐ shinum dzi, mu,
 dza beiŋ yisi bini bi kiyuŋ i biŋki.”

⁸ Kiə bukumbeiŋ ki lɛə kə i nəni kinyeŋ ki təkəlɛni
 wə asi bə bədəkə nǐ fəki, ayaka Nyɔ fə bə kpiyi
 bəanchuku mbanfia ntsə bətali (23,000) i kpaŋ
 wimu wə.

⁹ Kiə bukumbeiŋ ki mômisi kə Bah, asi bə bədəkə
 nǐ məmsiki, ayaka Nyɔ fə jún nəmyi bəni bəwə bə
 kpiyi.

¹⁰ Kiə bukumbeiŋ ki shûŋyi kə asi bə bədəkə nǐ
 shwiŋyiki, ayaka Chinda wi kpi wəɔyi bə.

¹¹ Gia yələ yichi nǐ num bəh bə lə, yi num ŋkəŋ i
 bəni. Ayaka bə nǐ nyaka yələ ka bukumbeiŋ bələ bə
 keiŋki bəwəm i jəbi wə mbi si kaa tsə, dzəki mfi.

¹² Ayakadəiŋ, mi wə wi kwakaki a ŋgain num
 ndzəŋ, wi tîŋniki a wi bi ma gbə.

¹³ Kiməmsi kichi kə ki dzəki i mbeiŋ wə kə a kə ki
 si dzə tə i bəni bədəkə wə. Nyɔ kə Nyɔ wə wi numki
 a ja yi beiŋ, wi məŋ i bee a kiməmsi dzə i mbeiŋ
 ki num i tsə ŋga bimbeiŋ. Jəbi wə kiməmsi dzəki

i mbein, wi ni chusi dzəh yə mbein kə i tsə yein i tumdzi kiməmsi kiwə.

¹⁴ Ayakadəin, nsein yin yi shəm, mih dzakaki i mbein a mbein yə̀kə gəin gia kəm bənyə̀ bə kilələ̀ bələ̀.

¹⁵ Mih dzakaki i mbein lə̀ ka i bəni bə̀ bə̀ kə̀naki mfi. Mbein kwāka ndzə̀n a gia yə̀ mih dzakaki i mbein lə̀ kəkə̀ nəkə̀n a?

¹⁶ Ntə̀ bukumbəin si dzə̀ bwam wi kiyə̀n ni nya kiyə̀n ni yein i Nyə̀, mu chin ni, yaka bukumbəin chin ni i mwa mi Klistus wə̀ a? Ntə̀ bukumbəin si dzə̀ bləd i jə̀bi wiwə̀ wə̀ gbeyi dzi i kijun ni wə̀, yaka bukumbəin chin ni num i gwu yi Klistus wə̀ a?

¹⁷ Si bləd wələ̀ kə̀ a wimu, ayaka bukumbəin bə̀ bə̀ dziki du, yaka yi chusiki a bukumbəin kə̀ i gwu yimu wə̀, kəm bukumbəin dziki shə̀n a bləd wimu.

¹⁸ Mbein dzə̀ kinsini i bəni bə̀ Islae. Mi wichi wə̀ wi dziki biəin i tə̀n wi fəni wi gia wə̀ kə̀ num wi chin ni lə̀ bəh Nyə̀ i mfə̀ gia wiwə̀ wə̀.

¹⁹ Gia yə̀ mih dzakaki yi kə̀ a nə̀ a? Yaka kə̀ a biəin biə̀ bə̀ fəki bimfə̀ gia yein i bənyə̀ wə̀ kə̀naki lə̀ gia yidəkə̀ i fə̀, ma a bənyə̀ bə̀ tə̀ kə̀naki lə̀ gia yidəkə̀ i fə̀ a?

²⁰ Yi mə̀n yaka. Gia yə̀ mih dzakaki kə̀ a bimfə̀ gia biə̀ bəni bə̀ bə̀ kiəki kə̀ Nyə̀ si fə̀, bə̀ si fə̀ num i bəchinda bə̀ nkpeli. Bə̀ si fə̀ kə̀ num i Nyə̀. Mih dzakaki a mbein ma chin niki bəh bəchinda bə̀ nkpeli.

²¹ Mbein kəkə̀ i muki i bwam wi kinchin ni wə̀ wi kə̀ wi Bah, chu mu i bwam wi bəchinda bə̀ nkpeli. Yi num tə̀ a mbein kəkə̀ i dziki biəin bidzini bi Bah chu dzi bi bəchinda wi nkpeli.

²² Bukumbəin nə̀nki i fəki gia yə̀ shəm kə̀ i bəkəki Bah? Bukumbəin ləkəki tsəki lə̀ wi a?

Mi fāki gia num yə yi kə i gamti tə waiŋnih

²³ Bukumbein bədəkə si dza dzaka a, bə kaŋaki lə ŋga i fə na gia yichi. Ayakalə, bə kiə kə a, a kəkə gia yichi yə yi kə i gamti mi. Bukumbein bədəkə si dza dzaka, a bə kaŋaki lə ŋga i fə na gia yichi. Ayakalə, a mən dəkə tə gia yichi yə yi kə i fə a mi num ndzən i kimum ki wə.

²⁴ Kiə mi ma fāki gia kwaka a gwu yi shən. Wi kwākaki tə kəm waiŋnih wi.

²⁵ Mbein dzīki nyam yichi yə bə taŋniki i shi bein bikə kə kimbikə a yi nyə faiŋ na, ka shóm yimbein ma ni sākaki mbein kəm yəmaka.

²⁶ Mih dzakaki lə, kəm bə nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a,

“A kaŋaki Bah mbi wələ bəh biēin bichi biə bi kə yein wə.”

²⁷ Mi kabə num wə wi kəkə mi wi bumni ka bəən mbein a mbein dzê dzī, mbein ka bum i tsə, mbein dzī biēin bichi biə bə nya i mbein bīkə kə kimbikə kidəkə, ka shóm yimbein ma ni sakaki mbein kəm yəmaka.

²⁸ Ayakalə, mi widəkə ka dza fuku i mbein a biēin bidzini biwə kə num bə fə bimfə gia yein i bənyə, kiə mbein ki dzī kə, kəm mi wə wi si fuku i mbein ma ni yein ki a mbein fəki num chu, bəh tə a shəm ma ni sakaki mi.

²⁹ Mih dzakaki shəm yələ a num yi mi wə wi si fuku i mbein. Mih dzakaki kə kəm yimbein. Ayakalə, mi widəkə kələ i bikə a ŋgaiŋ kə dəin i bee i fəki gia yə ŋgaiŋ kəŋki kəm yi kə i sakaki shəm yi mi widəkə wə a?

³⁰ Mih kabə dzi fiēn num mih nya kiyən ni yein i Nyə, mi kə dəin i chu sakaki mih kəm fi?

³¹ Ayakadəiŋ, gia yichi yə mi fəki, kəŋ wi dziki num dzini, nabə i muki num muni, wi fəki i dzəh yə kiŋkəksi ni tsəki i Nyə.

³² Kiə mbəiŋ ma fəki gia yə yi kə i bəkəliki shəm yi bəni, kəŋ a numki Bəju, nabə bəni bə bə kəkə Bəju, nabə kijunŋi ki bəni bə bumni bə Nyə.

³³ Mih məmsiki mfiŋ tə i fəki gia yichi yə mi wichi kə i wəkəki ndzəŋni. Mih kwakaki kə a kəm gwu yiŋ shəŋ. Mih kwakaki kəm bəni bəchi a mih fə ka bə bi bəiŋ.

11

Si mi kə i nūmki i jəbi wə wi tsaki

¹ Mbəiŋ biəliki nəni kiŋ asi mih biəliki nəni ki Klistus.

² Mih saiŋki mbəiŋ kəm mbəiŋ kwakaki mih i gia yichi wə chu biəli nłani asi mih nłani mbəiŋ.

³ Ayakalə, mih nəŋki a mbəiŋ kłə na bindzəŋ a fwu wi na winaiŋ minyuku kə Klistus, fwu wi miŋkpaŋa num nyuwi, fwu wi Klistus num Nyə.

⁴ Na winaiŋ minyuku wə wi tsaki, nabə i fukuki ntum wi Nyə num wi baŋ fwu wi, yaka wi gəmsiki num Klistus wə wi kə fwu wi.

⁵ Ayakalə, na winaiŋ miŋkpaŋa kabə tsa, nabə i fukuki ntum wi Nyə maka wi baŋ fwu wi, wi gəmsiki num nyuwi wə wi kə fwu wi. Chi chi məŋ i wəməka miŋkpaŋa bəh wə wi kəə fwu wi.

⁶ Wi ka yeiŋ a wi kəkə i baŋ fwu wi, wi lansi kəə wi kəəni. Ayakalə, a kabə num kiŋgəmni i miŋkpaŋa i numki bəh fwu num bə kəə wi, wi bəŋ fwu wiwə.

7 Minyuku kaŋaki kə i bāŋki fwu wi jəbi wə wi tsaki, kəm wi kə kimbwəsi ki Nyə chu num ndzəŋni bi Nyə. Ayakalə, miŋkpaŋa num ndzəŋni bi nyuwi.

8 A nŋi ka buku dəkə minyuku i miŋkpaŋa wə, A nŋi buku num miŋkpaŋa i minyuku wə.

9 Nyə nŋi ka maa dəkə tə minyuku kəm miŋkpaŋa. Wi nŋi maa num miŋkpaŋa kəm minyuku.

10 Akə kəm yəmaka bəh kəm bəchinda bə Nyə a miŋkpaŋa kaŋaki i kāŋa fiəŋ fidəkə fi baŋki fwu wi, fi chusi ŋga bi.

11 Na si yi kə yakadəiŋ, i bukumbəiŋ bə bə kə num bə chiŋni lə bəh Bah, ayaka miŋkpaŋa məŋ a wi bəh fwu wi shəŋ, minyuku kəbi tə a wi bəh fwu wi shəŋ.

12 Yi kə yakadəiŋ, kəm si miŋkpaŋa nŋi buku i minyuku wə, i liə a bwəki miŋkpaŋa minyuku. Ayaka gia yichi nyəki i Nyə wə.

13 Mbəiŋ tə tsəiŋ ləkə yəiŋ a yi ndzəŋki lə i miŋkpaŋa i tsaki Nyə maka wi baŋ fwu wi a?

14 Na si mbəiŋ yəiŋki biəiŋ i mbi wə, mbəiŋ kiəki lə a, i minyuku i yaksi fwu a wi lansi yaka, akə num kiŋgəmni i wi.

15 Ayakalə, miŋkpaŋa kabə kaŋaki juŋ yi fwu yi dəəŋ akə num kiŋghaŋsi ki gwu i wi. Nyə nŋi nya juŋ yi fwu yi dəəŋ i miŋkpaŋa, a yi baŋki fwu wi.

16 Mi kabə num wə wi nəŋki i gukuli gia yələ, wi kiəki a bukumbəiŋ nabə bijuŋni bi bəni bə Nyə chu kaŋaki kə dzəh yidəkə i fəki gia yəiŋ.

Ŋkiŋ kəm kinchiŋni

(Matiə 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

17 Ayakalə, gia yidəkə kələ yə mih nəŋki i təfi mbəiŋ yəiŋ, a num yə mbəiŋ fəki mih kəbi i kəkəsi

mbeinj yeinj. Jɔbi wə mbeinj si dzə i kijunni wə aka bukuki a gia yichu yindzəŋni kəbi.

¹⁸ Gia yə mih nəŋki i yisi dzaka kə a, mih wəkəkə i jɔbi wə mbeinj si junni ka kijunni ki bəni bə bumni, kingaa gwu ka numki i mbeinj kintəəŋ. Ayaka mih yeinj a yi kələ numki ŋkəŋ.

¹⁹ Yi ndzəŋki lə a kingaa gwu nŋmki i mbeinj kintəəŋ ka bə bi təkxi kiə bəni bə chəŋ i mbeinj kintəəŋ.

²⁰ Mih yeinj a jɔbi wə mbeinj si dzə i kijunni wə i dzi biəinj bidzini bi Bah, mbeinj si dzi kə num bi.

²¹ Mih dzakaki lə kəm jɔbi wə mbeinj si dzi, mi widəkə ka tsəki a ninshinj bəh dzini, bədəkə baan bəh dzəŋ, bədəkə mu mbih mə kwa bə.

²² Akə nə lə? Mbeinj kaŋaki kə júŋ i dziki, mu yeinj na? Ma yi kə a mbeinj nəŋki i tsisiki kijunni ki bəni bə bumni bə Nyɔ, fə a bəni bə kifuu gəmniki a? Yi kə a mih ki dzakaki i mbeinj a nə? A mih kələ i kəksiki mbeinj na? Yi məŋ i num yaka, mih məŋ i kəksi mbeinj.

²³ Mih nŋ laniki mbeinj num bəh gia yə Bah nŋ laniki mih yeinj, a nŋ kə nchəkə i chəkə biə bə nŋ kə i taŋni Bah wibukumbeinj Jisɔs, wi dzə bləd,

²⁴ nya kiyəŋni yeinj i Nyɔ, gbeyi ka dzaka, a, “Yələ kə gwu yinj mih nyaki kəm mbeinj. Mbeinj fəki yələ i kwakaki mih.”

²⁵ Jɔbi wə bə nŋ dzi kaasi kichinjni, wi dzə bwam fə a lij asi wi si yisi fə, ka dzaka a, “Bwam wələ kə minƙain mimfian mə Nyɔ dzi bəh mwa məŋŋ. Mbeinj fəki gia yələ jɔbi wichi mŋ i kwakaki mih.”

²⁶ Yi kə a na yibwiŋ mbeinj dziki bləd wələ bəh i chu mu bwam wələ mbeinj fuku kəm kpi yi Bah i tsə buku i jɔbi wə wi bi fiəni dzəki.

²⁷ Ayakadəiŋ, na ndə wə wi dzi bləd wiwə nabə i mu bwam wi Bah wiwə i dzəh yə yi ndzəŋki kə, wəmaka fəki num chu kəm wi ka kəksi dəkə gwu yi Bah bəh mwa mu.

²⁸ Jəbi wə mi kabə nəŋ i dzi bləd wələ bəh i chu mu bwam wələ, wi kaŋaki i yīsi tsēiŋ ndzəŋ gwu yi nalə, ka wi fə yakadəiŋ,

²⁹ kəm mi kabə dzi bləd wələ, mu bwam wələ mənŋi kə fiəŋ fiə akə gwu yi Bah, yaka wəmaka dziki chu mu, dzə num nsaka i gwu yi wə.

³⁰ Akə gia yə bəni bəduli i mbeŋ kintəŋ bəhyiki bədəkə gwəiŋ, num bədəkə kpiyi.

³¹ Ayakalə, bukumbeŋ ka yisi tseŋ gwu yibukumbeŋ bindzəŋ na ka bə dziki chu mu, Bah ma ni chu saka bukumbeŋ.

³² Bah kabə saka bukumbeŋ, wi tsisiki bukumbeŋ tisini ka wi bi ma chiŋni bukumbeŋ bəh bəni bə mbi a bukumbeŋ gbə nsaka.

³³ Bwa bə nih bəŋ, yi kə a jəbi wə mbeŋ chiŋni juŋni dzə i dzi bieŋ bidzini bi Bah, mbeŋ wəkəli mi wichi dzə.

³⁴ Dzəŋ kabə wə mi, wəmaka kaŋaki i yīsi dzi i wi dzu na ka wi dzəki, ka wi ma ni dzə fə gia yə wi kə i dzə num nsaka i gwu yi wə. Yə kəm bə gia yidəkə, mih bi təfiki mbeŋ i jəbi wə mih bi dzəki.

12

Binya biə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki

¹ Bwa bə nih bəŋ, mih ki dzakaki lə i liə kəm bə binya biə Kiŋ'waka ki Nyə nyaki i bəni. Mih nəŋki kə a mbeŋ nūmki i kiyuŋ wə.

² Mbeŋ kiəkə a jəbi wə mbeŋ nī keiŋki bəni bə bə kiəkə kə Nyə, bə nī fwəkyi mbeŋ mbeŋ ka njəŋki

nnyaki, mbeiŋ kōksi bənyə bə kilələ bə kōbi na i dzaka.

³ Mih kabə dzaka a mbeiŋ kiəki bindzəŋ a mi kabə kaŋa Kiŋ'waka ki Nyə i wi wə wi kəkə i chu dzaka a, “Ləiŋ kwá Jisəs.” Ayaka mi kōbi i dzaka a, “Jisəs kə Bah” a kōbi i ŋgamti wi Kiŋ'waka ki Baiŋni wə.

⁴ I fiəni dzə i binya wə, bəni kaŋaki lə binya chi chi num bi nya a Kiŋ'waka kimu i bə.

⁵ Bəni nəmki lə bənəm chi chi i kijuŋni ki bəni bə bumni kintəəŋ, ayakalə Bah wi bə num a wimu.

⁶ Ayaka dzəh num chi chi yə bəni nəmki yeiŋ, yi fə, a Nyə wimu a bəni fəki bənəm bəwə bəchi i dzəh yi wə yichi.

⁷ Nyə nya na ndə bəh kinya ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə i nəmki gamti kijuŋni kichi yeiŋ.

⁸ Wi nya kinya ki mi widəkə ki tsə dzəh i Kiŋ'waka ki Baiŋni wə a num i dzəkaki ka mi wə wi fifiki, ki mi widəkə num i dzəkaki ka mi wə wi kiəki gia. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə.

⁹ Wi nya kinya ki mi widəkə a num shəm i jlə ndzəŋ i Nyə, nya ki mi widəkə num i chūkuki jwéiŋ. Ayaka bi bichi tsə dzəh a Kiŋ'waka kimu wə.

¹⁰ Nyə nya kinya ki mi widəkə num i fəki gia yi dzaka ki wəmni, nya ki mi widəkə num i lāka bəntum bə Nyə, nya ki mi widəkə num mfi i kiəki chi chi i gia yə yi nyəki i Kiŋ'waka ki Nyə wə bəh yə yi nyəki kə feiŋ, nya ki mi widəkə num ŋga i dzəkaki já yə bə wəkəki kiəki kə, nya ki mi widəkə num i tsəsi gia yə mi wi wə dzakaki i bəni.

¹¹ Bə fəki gia yələ yichi lə num a nyaki a Kiŋ'waka kimu kinya ki wə i bə. Ki gaa i mi wichi asi ki kəŋki.

Kijuŋni ki bəni bə bumni kə aka gwu yi mi

12 Gwu yi mi kò a yimu, ayakalə, yi kaŋa bimbu biduli. Ayaka na si bimbu bi gwu biwə kò biduli yaka bi juŋni ka fə yimu. Akə ayaka tə si Klistus bəh bəni bu kə.

13 Bukumbəiŋ kə bəni chi chi, bədəkə kə Bəju, bədəkə num Bəglik, bədəkə num mfá, ayakalə bədəkə kəbi mfá. Akə i Kiŋ'waka kimu mə bə nɪ juŋni bukumbəiŋ bəchi i num i gwu yimu wə. Ayaka, a nɪ jiə Nyə Kiŋ'waka kimu kələ i shóm yibukumbəiŋ wə.*

14 Gwu yi mi məŋ dəkə a kimbu kimu. Yi kə i bimbu biduli wə.

15 Kaka ka dza dzaka na a, “Si mih kəkə kaŋ, yaka mih chu kəkə kimbu ki gwu”, yəmaka məŋ i fə, a ki ma chu numki kimbu ki gwu.

16 Kintuni ka dza tə ka dzaka a, “Si mih kəkə dzəkəh, yaka mih chu kəkə kimbu ki gwu”, yəmaka məŋ i fə, a ki ma numki kimbu ki gwu.

17 Gwu yi mi yichi kabə num a dzəkəh, ma wi ni wəkəkə gia bəh nə a? Ayaka yi kabə num a bintuni, ma wi ni wəkəkə tsəŋə yi biəiŋ bəh nə a?

18 Gia yə yi kə, kə a Nyə nɪ maa mi kəiŋsi bimbu bi gwu chi chi asi wi Nyə kəŋki.

19 Gwu yi mi kabə num a kimbu kimu, ma gwu yiwə ni numki dəiŋ a?

20 Si yi kə, bimbu bi gwu kə biduli. Ayakalə, bi chiŋni ka fə yaka gwu yimu.

21 Dzəkəh kəkə i dzaka i kaŋ a, “Mih nəŋki kə wə.” Ayaka fwu kəbi i dzaka tə i gvu a, “Mih nəŋki kə mbəiŋ.”

---

* **12:13** Nabə a... bədəkə kəbi mfá. “Akə i Kiŋ'waka kimu kələ mə bə nɪ juli bukumbəiŋ bəchi i bəkə a bukumbəiŋ numki gwu yimu a num kiŋ'waka kimu kiwə bə nɪ nya bukumbəiŋ mu.”

22 Gia yə yi yiŋni kə, kə a bimbu bi gwu biə bi chusiki a bi bəhyiki lə kə biə gwu yi mi kəkə i numki bi kəbi.

23 Ayaka bimbu bi gwu biə bukumbəiŋ tsisiki akə bi, bukumbəiŋ təkniiki ndzəŋki bəh bi. Ayaka bimbu biə bukumbəiŋ si gəmni i chusiki i bəni akə biə bukumbəiŋ shiki baŋki.

24 Bimbu biə bəni yeiŋki a, a kəkə biə bə si kə i təkniiki bəh bi yaka. Nyə nŋ keiŋsi gwu yi mi i dzəh yə bə si kə i kəksiki bimbu biə bə tsisiki bi nalə.

25 Wi nŋ fə yakadəiŋ ka kiŋgaali ma numki i gwu wə, a kimbu ki gwu təbiki kidəkə, kidəkə təbi kidəkə.

26 Kimbu ki gwu kidəkə kabə wəkəki ləli, ma bimbu biwə bichi ni wəkəki ləli tə. Bə ka kəksi kimbu ki gwu kimu, ma bi bichi ni numki i ndzəŋni wə bəh wi.

27 I fiəni dzə i kimbu ki Klistus wə mbeŋ bəchi kə gwu yi Klistus, ayaka na ndə i mbeŋ kintəŋ kə kimbu ki gwu kiwə.

28 Nyə kə wi jiə bəni bə bə nəmki bənəm chi chi i kijunŋi ki bəni bə bumni wə. Bə ninshin kə bwa bə ntum bə Jisəs, bə bə biəliki i bə wə kə bəni bə bə tsəsiki bəntum bə Nyə, bə bə biəliki i bə wə num bəni bə bə laniki nnyaki bəni. Ayaka jiə bədəkə a num bəni bə bə fəki gia yi dzaka kiwəmnŋ, bədəkə num bə bə chūkuki jwéiŋ, bədəkə num bə bə gəmtiki bəni. Ayaka jiə bədəkə a num bə bə səsiki a bənəm tsəki, bədəkə num bə bə kiəki i dzəkaki já yə bə kiəki kə yi.

29 A kəkə bəni bəchi bə bə kə bwa bə ntum bə Jisəs. A kəbi bəchi bə bə fukuki bəntum bə Nyə. A kəbi bəni bəchi bə bə laniki bəni, ayaka, a kəbi bəchi bə

bə fəki gia yi dzaka kiwəməni.

³⁰ A kəkə bəni bəchi bə bə kaŋaki kinya i chukuki jwéiŋ. A kəbi bəchi bə bə kiəki i dzaka já yə bə wəkəkəki kiəki kə. Ayaka, a kəkə tə bəni bəchi bə bə kə i tɔyi gia yə bəni dzakaki i já yidəkə wə i bəni.

³¹ Si binya biələ bichi kə lə, mbein nəŋki nalə i kwətiki binya a num biə bi kəkni ki tsəki bichi. Ayakalə, mih ni chusi lə i mbein gia yə yi tsəki gia yələ yichi.

13

Kiŋkəŋ tsəki lə gia yichi

¹ Mih kabə kiə i dzakaki já yi tumi bichi na bəh já yi bəchinda bə Nyɔ, mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mih kəmkə a dzaka aka fiŋgəm fiə bə kəmkə, nabə aka chwaka kə mi kəmkə.

² Mih kabə kaŋa na ŋga i laka bəntum bə Nyɔ, kiə na gia yichi na bəh yə yi kə i nyumi wə, jiə shəm i Nyɔ na bindzəŋ yi num na ka mih muku ŋkwún, ayaka mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mih kə naka ki kilələ.

³ Mih ka dzə biein biŋ bichi ka gaa i bəni, ka nya tə gwu yin a bə kpá* ayakalə, mih kaŋa kə kiŋkəŋ i bəni wə, yaka mbee widəkə yein məŋ.

⁴ Mi wə wi kaŋaki kiŋkəŋ i bəni wə si kaŋa lə shəm yi, chu fə bimfə biə bi ndzəŋki i bəni. Wəməka mi si kaŋa kə kiŋghəkə. Wi si ghaŋsi kə gwu nabə i kəksi gwu.

⁵ Wi si kəŋkəŋ dzaka kə i bəni. Wi si kwaka kə a gwu yi shəŋ. Wi si kəmsi bəksi kə shəm. Wi jiə kə mi i shəm.

---

* **13:3** Biŋwakti bikpu bidəkə kaŋaki i di biəli wə a, “Mih nyá tə gwu yin, a mih ghaŋsi gwu.”

⁶ Wi si wəkə kə ndzəŋni bəh gia yichu. Wi si sanli num bəh gia yə yi kə ŋkəŋ.

⁷ Mi wə wi kaŋaki kiŋkəŋ si dzə lə biəiŋ bichi, Wi si bum lə biəiŋ bichi, wi tseiŋ tsə a ninshiŋ i biəiŋ bichi, kaŋa shəm i biəiŋ bichi wə.

⁸ Kiŋkəŋ si kaa kə. Ayakalə, jəbi num i dzə wə ŋga biə Nyə nŋ nya, a bəni lākaki bəntum bu yeiŋ bi kaa, já yə bəni dzakaki bə wəkə kiə kə yi bi kaa, ŋga i kiəki gia bindzəŋ bi kaa tə.

⁹ Yi bi kaaki yaka kəm bukumbeiŋ kiəki gia i liə a kiŋka kiŋka, laka bəntum bə Nyə a kiŋka kiŋka.

¹⁰ Ayakalə, a bi dzəki jəbi wə gia bi kpeiŋ ndzəŋ i tsə bwili fwu, ma biəiŋ biə bi kə biŋka biŋka bi kaa.

¹¹ Jəbi wə mih nŋ kə waiŋ wi bəəli, mih nŋ dzakaki aka waiŋ, kwaka gia aka waiŋ, yeiŋ biəiŋ aka waiŋ. Jəbi wə mih nŋ kə kpeiŋ i mi, mih bee nəni ki bwa.

¹² I liə bukumbeiŋ yeiŋki biəiŋ bi libli baiŋ aka i mijwə wə. Ayakalə, a bi numki i jəbi wiwə wə bukumbeiŋ bi yeiŋni. I liə mih kiəki gia kiŋka kiŋka, ayaka a bi numki i jəbi wiwə wə, mih bi ka kiə kaasi gia yichi asi Nyə kiəki mih tsə bwili fwu.

¹³ Biəiŋ kələ bitali biə bi bi numki baanŋki feiŋ. I biəiŋ biwə kintəŋ kə: njiə wi shəm i Nyə, bəh i tseiŋki tsəki a ninshiŋ i kiŋkaka ki Nyə wə, bəh i kaŋaki kiŋkəŋ. Ayakalə, kiŋkəŋ num fieŋ fiə fi kə i bi kintəŋ fi kpali tsə bi bichi.

14

I chu dzaka kəm binya biə Kiŋ'waka ki Baiŋni nyaki

¹ Mbeiŋ jləki kiŋkəŋ i ninshiŋ i gia yichi wə, ayakalə kaŋa tə i jləki kiŋkəŋ nalə i binya biə

Kiŋ'waka ki Nyɔ nyaki i bəni, kighə, kinya ki lakani ki bəntum bə Nyɔ.

² Mi kabə dzakaki i já yə bəni wəkəki kiəki kə, wi dzakaki kə num i bəni, wi dzakaki num i Nyɔ, kəm mi mən wə wi wəkəki gia yə wi dzakaki. Wi dzakaki num gia yə yi kə i nyumi wə i ŋga bi Kiŋ'waka ki Nyɔ wə.

³ Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ si laka num i bəni, fə bəni kɔɔ i kimum wə, shili shóm yibɔ, fə tə shóm yi bəni də.

⁴ Mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi si gamti a gwu yi shəŋ. Ayakalə, mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ, si gamti num kijunŋi ki bəni bə bumni kichi.

⁵ Mih kəŋki lə a mbəiŋ bəchi dzəkaki já yə bəni kiəki kə. Ayakalə, gia yə mih kəŋki nalə kə a mbəiŋ ləkaki num bəntum bə Nyɔ i bəni. Mi wə wi lakaki bəntum bə Nyɔ tsəki lə mi wə wi dzakaki i já yə bəni kiəki kə. A kəbi a mi kələ wə wi kə i tsəsi já yiwə si kijunŋi ki bəni bə bumni kə i wəkə ndzəŋ, yi gamti bɔ.

⁶ Bwa bə nih bəŋ, mih ka dza i liə dzə i mbəiŋ, bə dzaka num i já yə bəni kiəki kə yi, yəməka ni gamti mbəiŋ bəh nə a? Gia yə yi kə i gamti mbəiŋ kə a, jəbi wə mih dzə bəh gia yimfiəŋ yə Nyɔ kə wi chusi i mih, nabə yə wi nəŋki a mih fə a mbəiŋ kiə, nabə ntum widəkə a mih laka i mbəiŋ, nabə gia yidəkə a mih lani mbəiŋ yeiŋ.

⁷ Bə dzə fiəŋ ka səŋ nabə chəŋŋ biə bi kaŋaki kə kiŋ'waka. Mi kə i fə na dəiŋ ka wi wəkə kiə si biəiŋ biwə dzakaki kəbi a bə təŋ lə nabə i kwuŋ bi i dzəh yi chəŋ wə a?

⁸ Mi kabə nəŋ a ŋgaiŋ təŋ jəŋ wi jum, wi nəki təŋ

kə i dzəh yi chəŋ wə, ma bəni ni fə na dəiŋ na ka bə kəiŋsi gwu yi jum a?

⁹ Yi kə a liŋ si mbəiŋ kabə dzakaki já i bəni bə kiə kə, bə ni fə na dəiŋ i kiə gia yə mbəiŋ dzakaki a? Ntə ndzaka wimbəiŋ ni laka a i fiəkə wə.

¹⁰ Ki mənŋni kə a já yiduli chi chi kələ fa mbi wələ mə. Ayaka yidəkə kəbi yeiŋ fwu kəbi.

¹¹ Ayakalə, mi ka dza bə dzaka i mih i já yə mih wəkəki kə, yaka mih kə aka mi wi tumi i wi, ayaka wi num tə aka mi wi tumi i mih.

¹² Ayakadəiŋ, akə yaka si yi kə i mbəiŋ. Si mbəiŋ nənŋki bəh ŋga i kwati kinya ki Kiŋ'waka ki Nyə i mbəiŋ kintəŋ, mbəiŋ mōmsi nalə i kwātiki binya biə bi kə i fəki a kijunŋni ki bəni bə bumni kəki num kəni.

¹³ Yaka yi kə a, mi kabə dzakaki i já yə bəni kiəki kə, wi tsaki a ŋgaiŋ kiəki i tsəsi gia yə wi dzakaki i bəni.

¹⁴ Mih ka dza bə tsa i já yə bəni kiəki kə, yaka mih tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə ayakalə, mih ma ni tsaki bəh mfi mbiŋ.

¹⁵ Si yi kə lə, mih ki fəki dəiŋ? Mih ni tsaki i kiŋ'waka kəŋŋ wə, tsa tə bəh mfi mbiŋ ayakalə, mih ni yəŋŋki lə bəh kiŋ'waka kəŋŋ, yəŋŋ tə bəh mfi mbiŋ.

¹⁶ A kəbi yakadəiŋ, wə kabə nyaki kiŋkəksi i Nyə i kiŋ'waka ka wə, mi widəkə wə wi si kə feiŋ wi wəkəli ni fə dəiŋ ka wi bum a, “Yi nūm ayaka” i kiyəŋni kə wə nyaki wi wəkə kə gia yə wə dzakaki a?

¹⁷ Wə ka nyaki kiyəŋni yaka, kəŋ wə nya bindzəŋ na dəiŋ, yi kəkə i gamti mi widəkə.

¹⁸ Mih nyaki kiyəŋni i Nyə, a mih dzakaki lə i já yə bə kiəki kə tsə mbəiŋ bəchi.

¹⁹ Ayakalə, na si mih dzakaki lə, jəbi wə mih si

num i kintəəŋ ki kijun̄ni ki bəni bə bumni wə, mih ka kəŋki i dzakaki num a gia yite yi kaŋa mfi, ka mih lani bəni bədəkə, kəbi i dzaka gia bəŋchuku jwəfi (10,000) na bə kəbi i kiə yi.

²⁰ Bwa bə nih bəŋ, mbein̄ ma kəŋaki biŋkwaka bi bwa. Mbein̄ nūmki aka bwa bəŋchin̄ i kimbu kichu wə. Ayakalə, i biŋkwaka wə mbein̄ nūmki bəkukuli.

²¹ Bə nyaka i Kin̄wakti ki Bəŋchi wə a,
 “Mih Bah Nyə dzakaki a,
 mih ni dzakaki i bəni bələ,
 i dzaka ki bəni bə tumi wə,
 i já yə bə kiəki kə.

Ayakalə, yəmaka kəkə i fə,
 a bəni bələ wəkəki i mih.”

²² Yaka yi kə a, i dzakaki já yə bə kiəki kə, kə kinchəsi i bəni bə bə kəkə bə bumni. A kəkə kinchəsi i bə bə kə bə bumni. Ayakalə, kinya i lakaki ntum wi Nyə kə kinchəsi i bəni bə bə kə bə bumni, a num kə i bə bə kəkə bə bumni.

²³ Ayakadəin̄, kijun̄ni ki bəni bə bumni kichi ka dza ka dzə i kijun̄ni wə, mi wichi yisi i dzakaki a já yə bə kiəki kə, nchin̄ bəni nabə bəni bə bə kəkə bə bumni, dza liə dzə, ka wəkə si mbein̄ dzakaki, bə ma ni kwakaki a mbein̄ yuŋsiki yuŋsini na?

²⁴ Ayakalə, mi wichi kabə lakaki num a ntum wi Nyə, nchin̄ mi wə nabə wə wi ka bum dəkə liə dzə, ka wəkə gia yə mbein̄ bəchi dzakaki, ma gia yiwə ni fə wi kīə a ŋgaiŋ kə mi wichu, yi ni sakaki wi i shəm,

²⁵ ma gia yə yi nyumiki i shəm yi wə ni yəŋə. Ayakadəin̄, wi ni tum binyu i kuku wi nya kin̄kəksi kimbum i Nyə, wi dzaka a, “Nyə lansi kələ i mbein̄ kintəəŋ.”

Si kijunni ki bəni bə bumni kə i tsəki, fə gia chəŋ

²⁶ Bwa bə nih bəŋ, gia yichi yə mih ki dzakaki kə a nə? Yi kə a, jəbi wə mbeinj dzə i kijunni wə, mi wə wi kaŋaki njan i yəəŋ wi yəəŋ, wə wi laniki wi lân, wə wi kaŋaki gia yə Nyə chusiki i wi, wi chūsi, wə wi kiəki i dzaka já yə bəni kiəki kə yi wi dzāka, wə wi kiəki i tsəsiki gia yə já yiwə dzakaki ka bəni wəkə kiə wi tsəsi tə. Mbeinj fəki gia yichi i dzəh yə yi kə i gamtiki kijunni ki bəni bə bumni.

²⁷ Bəni kabə num i dzaka já yə bəni kiəki kə, bə dzaka aka bəni bəfa nabə bətali shəŋ. Jəbi wə bə bə dzaka, bə ka dzakaki wimu wimu, widəkə wimu nūmki wə wi kə i tsəsiki gia yə bə dzakaki i bəni.

²⁸ Mi kabə num kə wə wi kə i tsəsi gia yə bə dzakaki, bə ka nūmki məŋ i kijunni ki bəni bə bumni kintəəŋ, wə maka mi ka dzakaki a shəm shəm i wi mə bəh Nyə.

²⁹ Bəni bə bə lakaki bəntum bə Nyə kabə num feinj, bəfa nabə bətali bə dzāka i bəni. Jəbi wə bə dzakaki bədəkə tseinjbaŋsi gia yə bə dzakaki.

³⁰ Nyə ka chusi gia i mi wə wi shi num feinj, wə wi si yisi dzakaki wi kpíchumi məŋ, wi nyá dzəh i widəkə wə i dzaka.

³¹ Mbeinj kíəki a mbeinj bəchi kələ i lakaki bəntum bə Nyə. Mbeinj bə laka, mbeinj ka ləkaki mi wimu wimu ka bəni bəchi lân dzə gia i mbeinj, mbeinj chu fə shəm yibə bəchi shíli.

³² Bəni bə Nyə kə wi nya kinya kibə i lakaki bəntum bu bə kaŋaki lə ŋga i kinya kiwə beinj,

³³ kəm Nyə kəkə Nyə wi bəkəlini, Nyə kə Nyə wi kimbəinjni.

Asi yi kə i bijunni bi bəni bə bumni bə akə bə Nyə bəchi,

³⁴ jòbi wə bəkaŋa kə i kijunni ki bəni bə bumni kintəəŋ, bə ka nŭmki məŋ. Bə ka nya dəkə bə bəh ŋga i dzákaki. Bə kaŋaki i nŭmki a bənyuku cheiŋ, a num yakadəiŋ si nchi dzakaki.

³⁵ Gia yidəkə kabə num yə bə nəŋki i kiə, bə kaŋaki i bikə i bənyuku bəbə jòbi wə bə fiəni kwε, kəm akə kiŋgəmni i miŋkpaŋa i dzakaki i kijunni ki bəni bə bumni kintəəŋ.

³⁶ Gia yi Nyə nŭ yisi a mbeiŋ na? Ma a nŭ kə a i mbeiŋ yi nŭ dzə buku a?

³⁷ Mi wə wi kwakaki a ŋgaiŋ kə mi wi lakani ntum wi Nyə, nabə a ŋgaiŋ kiəki a Nyə nya ŋgaiŋ bəh kinya ki Kiŋ'waka ki Baiŋni, wi kaŋaki i bŭm a gia yələ mih nyakaki i mbeiŋ kə num a dzaka Bah i mih a mih nyáka.

³⁸ Mi ka nəiŋ i bŭm yi, yaka bə ni nêiŋ lə wi tə.

³⁹ Bwa bə nih bəŋ, yaka yi kə a, mbeiŋ kâŋaki kiŋkəŋ nalə i lákaki ntum wi Nyə. Ayakalə, kiə mbeiŋ ki nêiŋ kə a bəni ma dzákaki já yə bə kiəki kə.

⁴⁰ Mbeiŋ bə fə gia yələ yichi, mbeiŋ ka sísi ki yi bindzəŋ, fə yi i dzəh yindzəŋni wə.

15

Nyə nŭ dzasi Jisəs Klistus i kpi wə

¹ Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i yinŋi mbeiŋ i liə kəm ntum wi ndzəŋni wə mih nŭ dzə fuku i mbeiŋ mbeiŋ dzə, a num yi yə mbeiŋ kə yeiŋ beŋ i liə.

² Akə ntum wiwə wə wi bwiliki mbeiŋ i jòbi wə mbeiŋ ka kaŋa wi bindzəŋ. A kəbi yakadəiŋ, a numki a mbeiŋ nŭ bum a kilələ.

³ Mbein̄ kiàki a mih n̄ nya fiēn̄ i mbein̄ fi num fi ninshin̄ i biein̄ bichi. Ayaka, a num a fifiə bə n̄ nya i mih. Gia yiwə num a Klistus n̄ kpi kəm chu bibukumbēin̄ a liŋ asi bə n̄ nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə,

⁴ bəh a bə n̄ ləə wi, a num i kaŋ yitali wə Nyə dzasi wi i kpi wə a liŋ asi bə n̄ nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə,

⁵ bəh a wi n̄ chusi gwu yi i Bitā,* chu chusi tə i bwa bu bə ntum bə jwəfi ntsə bəfa.

⁶ Ayaka wi n̄ chusi tə gwu yi i bəni bə bumni bə du tsə gi yite ŋkpani wimu. Bəni bəduli i mbaŋ wələ wə kēin̄ki lə bidain̄ bəwəm, bədəkə n̄ kpiyi lə.

⁷ Ayaka wi n̄ chusi gwu yi i Jəm, chu chusi i bwa bu bə ntum bəchi.

⁸ I kiŋgəksi wə wi chusi tə gwu yi i mih wələ, mih kə aka wain̄ wə bə n̄ bwə maka jəbi kpein̄.

⁹ Mih dzakaki yakadəin̄ kəm mih kə mi wi nchin̄ i bwa bə ntum bə Jisəs bəchi kintəəŋ. Ayaka mi lansiki kpein̄niki kə na ka bə bəŋki mih a wain̄ ntum wi Jisəs, kəm mih n̄ bwan̄ki lə gvu i kijun̄ni ki bəni bə bumni bə Nyə chein̄.

¹⁰ Ayakalə, akə ŋgamti wi Nyə wi n̄ fə ka mih numki fiēn̄ fiə mih kə fi i liə lə. Ŋgamti wələ wi n̄ nya i mih n̄ ka laka kilələ. Mih yin̄ni nəm tsə bwa bə ntum bə Jisəs bəchi. Na, ayakalə yi kəkə a, a n̄ nəmki mih bəh ŋga biŋ. A n̄ kə shəm yi Nyə yindzəŋni yələ yi n̄ nəmki i mih wə.

¹¹ Yaka yi kə a yudəkə a n̄ dzə mih ka fuku ntum wələ i mbein̄, yudəkə a n̄ fuku bə, a n̄ kə a gia yimu yə buku bə n̄ fukuki, mbein̄ bum yi.

---

* 15:5 Yeli wi Bitā wələ kə i já yi Glik wə a Sefas.

Nyɔ bi dzasiki lə tə bukumbɛiŋ i kpi wə

12 I liə si buku fukuki a Nyɔ nɪ dzasi Klistus i kpi wə, mbɛiŋ bədəkə nyani dəiŋ na ka mbɛiŋ dzakaki a bəni bə bə kə bə kpiyi lə bi dzaki kə i kpi wə a?

13 Asi kə a, a numki ŋkəŋ a bəni bə bə kə bə kpiyi lə bi dza kə i kpi wə, ma yi numki a Nyɔ nɪ ka dzasi Klistus tə i kpi wə.

14 Yi kabə num a Nyɔ nɪ ka dzasi Klistus i kpi wə, yaka gia yə buku fukuki ni numki a kilələ, shəm yə mbɛiŋ jiə i wi kə tə a kilələ.

15 Yi kabə num yakadəiŋ, yaka buku kə bəmbeən nsaka bə ntəkə bə Nyɔ, kəm buku nyaniki fukuki a wi nɪ dzasi Klistus i kpi wə məŋni si wi nɪ dzasi ŋkəŋ, yi kabə num ŋkəŋ a bəni bə kpiyini bi dzayi kə i kpi wə.

16 A kabə num a Nyɔ bi dzasi kə bəni bə bə kpiyi, yaka wi nɪ ka dzasi tə Klistus i kpi wə.

17 A kabə num a Nyɔ nɪ ka dzasi Klistus i kpi wə, yaka shəm yə mbɛiŋ jiə kə a kilələ, ma chu bimɛiŋ kɛiŋki a mbɛiŋ wə.

18 Ayakadəiŋ, yi ni numki tə a bəni bə bə kə bə kpiyi lə num bə nɪ chinɪni bəh Klistus laka kilələ.

19 Bukumbɛiŋ ka tɛiŋki tsəki a i ninshiŋ i Klistus a i nɔni kələ wə shəŋ, yaka bukumbɛiŋ kə bəni bə nshɛiŋ kwaki bəni bəh bə tsə bəni bəchi.

20 Ayakalə, gia yi ŋkəŋ yiwə kə a Nyɔ nɪ dzasi Klistus i kpi wə. Ayaka, akə Klistus mi wi ninshiŋ i tə dzəh i bəni bə bə kə bə kpiyi lə.

21 Si mi wimu nɪ fə kpi dzə i bəni bəchi wə, kə a liŋ si mi wimu fə a Nyɔ bi dzasi bəni i kpi wə.

22 Yi kə a bəni bəchi nɪ kpi kəm bə nɪ buku i Adam wə, kə a liŋ si Nyɔ bi fəki bəni bəchi bi numki

bəwəm kəm bə kə bə chin̄ni bəh Klistus.

²³ Ayakalə, Nyɔ bi dzasiki mi a i jɔbi wi mi wiwə wə. Ayaka Klistus kə mi wə wi n̄i yisi chusi dzəhh i buku. Ayaka jɔbi wə wi bi fiəni dzə, bəni bə bə kə mbu bi ka dza tə.

²⁴ Jɔbi wə yi bi numki yakadəiŋ, a bi ka numki jɔbi wə mbi bi kaaki. Klistus bi chiksi ntəŋ bəh ŋga bəh mbum bichi biə bi sakaki i liə, wi ka bi nya dan̄si ntəŋ biwə i Nyɔ Ba wi.

²⁵ Wi Klistus kaŋa i bi saka i tsə būku jɔbi wə Nyɔ bi jiəki bəmbaiŋŋni bu bəchi i kuku wi təmyi gvu yi i bə beŋ.

²⁶ Mbaiŋŋni wi gəksini wə wi bi bəkəli kaasi bi numki kpi.

²⁷ Akə gia yə bə n̄i nyaka i Kiŋwakti ki Nyɔ wə a, “Nyɔ kə wi jiə lə biəŋ bichi i wi cheŋ.”

Ayakalə, i dzaka a biəŋ bichi kə i wi cheŋ a kəkə a Nyɔ wə wi jiə biəŋ bichi i wi cheŋ kə tə i wi cheŋ.

²⁸ Jɔbi wə biəŋ bichi bi numki i Klistus cheŋ wi saka, wi waiŋ Nyɔ bi ka jiə gwu yi i kuku i Ba wi cheŋ wə wi n̄i jiə biəŋ bichi i wi cheŋ, ka Nyɔ ka bi num i biəŋ bichi beŋ i di bichi wə.

²⁹ A kabə num a Nyɔ bi dzasi kə bəni bə bə kə num bə kpiyi lə i kpi wə, bə ka juliki bəni i bəkə i di bi bəni bə bə kə bə kpiyi lə kəm nə? Bə juliki bə i bəkə yaka, a mbee wiwə bi numki nə?

³⁰ Buku tə bə nyani wəyi gwu jɔbi wichi lə kəm nə?

³¹ Bwa bə nih bəŋ, mih kə i dzaka ki kpi wə chəkə bichi. Mih dzakaki gia yələ lə mih kəkni kəm gia yə Klistus Jiəs wə Bah wibukumbeŋ kə wi fə i mbeŋ tsə i kaŋ yiŋ wə.

³² Asi kəkə a Nyɔ bi dzasi lə bəni i kpi wə, na si bə si dzaka gia, mih n̄ tsə nə i Efesus, ayaka bəni bə bə kə aka nyam yi chwa bə bə jwə bəh mih, a mbee wiwə kə nə? Mih ma ni bee yaka i dzakaki asi bə si dzaka a, “Bukumbein dziki, bə m̄ kəm kijiəli kə bukumbein num i bi buku kpiyi” a?

³³ Kiə mi ma fwɔkyi mbein. Mbein kɪəki a, “Mi wə nəni ki ndzəŋki kabə nyani bə mban wichu, mban wiwə ni bəkəli wi.”

³⁴ Mbein bəŋ mfi bimbein i jum wə, mbein bəe chu. Mih yein̄ki a mbein bədəkə kiəki kə Nyɔ. Ayaka mih dzakaki lə i fə a mbein ŋgəmni.

Gwu yə bəni bi dzaki bəh yi i kpi wə

³⁵ Mi widəkə kələ i dza i bikəki a Nyɔ bi dzasiki bəni i kpi wə dəin̄ na? Bə bi kaŋa num ŋkain̄ni winain̄ gwu a?

³⁶ Mi wə wi bikəki yakadəin̄ kə kiyun̄. Wi kɪəki a jəbi wə bə gbəli fiəŋ a fi kələ i buku maka fi yisi kpi a?

³⁷ Gwu yi fiəŋ fiə bə si gbəli kəkə yə yi si buku ka yi kəhki. Bə si gbəli ŋgəkə a wi wi, kəŋ a numki ŋgəkə wi gəŋ, nabə winain̄,

³⁸ Nyɔ ka nya ŋgəkə wiwə bəh gwu yiwə asi wi nəŋki. Ayaka wi si nya gwu chi chi i ŋgəkə asi ŋgəkə wiwə kə.

³⁹ Biəin̄ bichi kaŋaki kə nyam yi gwu lin̄. Bəni kaŋaki nyam yibə yi gwu chi, nyám kaŋa yibə, minyən̄i kaŋa yibə, bwəkə kaŋa tə yibə gwu.

⁴⁰ Biəin̄ bi bein̄ kə bəh yibə gwu, bi kuku num bəh yibə dzə. Biəin̄ bi bein̄ kaŋa bibə ndzəŋni, bi kuku kaŋa bibə ndzəŋni.

41 Wəŋ kaŋa mbi ndzəŋni, fiəŋŋ kaŋa mbi ndzəŋni, biŋəŋ kaŋa tə bibə ndzəŋni. Jəŋ widəkə bəh widəkə kaŋaki kə ndzəŋni liŋ.

42 Akə a liŋ si gwu yi bəni bi numki jəbi wə Nyə bi dzasiki bə i kpi wə. Bə si ləə mi gwu yi fəə, ayakalə gwu yə Nyə bi dzasiki i kpi wə bi chu fəə kə.

43 Bə si ləə mi gwu yi num kə yindzəŋni, yi kaŋa kə ŋga. Ayakalə, mi bi dzaki i kpi wə wi kaŋa gwu yə yi kə yi ndzəŋni yi kaŋa ŋga.

44 Bə ləəki mi gwu yi num yi mi wiwəŋ. Ayakalə, wi bi dzaki i kpi wə num bəh gwu yi kiŋ'waka. Gwu yi mi wiwəŋ kabə num, yaka gwu yi kiŋ'waka kələ tə.

45 Bə kə bə nyaka a, “Adam wi ninshiŋ nī kə mi wiwəŋ wi waka.” A dzə i Adam wi gəksini, wi nī kə mfih kiŋ'waka kə ki nyaki nəni i bəni wə.

46 Mi si yisi kaŋa kə gwu yə yi kə yi kiŋ'waka. Wi si yisi kaŋa num gwu yi mi wiwəŋ na ka wi kaŋaki yi kiŋ'waka.

47 Adam wi ninshiŋ kə bə nī maa bəh kwəŋə bi kuku. Ayakalə, Adam wi gəksini nī nyə mfih num i beiŋ.

48 Bəni bə bə kə bə fa kuku kə aka mi wi ninshiŋ wə bə nī maa bəh nshwain, bəni bə beiŋ kə aka mi wə wi nī buku dzə i beiŋ.

49 Si bukumbəiŋ kə bə dzə kimbwəsi ki mi wə bə nī maa bəh nshwain, kə ayaka si bukumbəiŋ bi dzəki kimbwəsi ki mi wə wi nī buku dzə i beiŋ.

50 Bwa bə nih bəŋ, mih nəŋki i fuku i mbəiŋ a gwu yələ yə yi kə nyam bəh mwa bi kwati kə di i kintəəŋ ki ŋkuŋ bi Nyə wə. Ayaka yi num tə a fiəŋ fiə fi kə i fəə fi kəkə tə i bi kwati di i di biə biəiŋ fəəki kə feiŋ.

51 Mbein wâkâli mih fuku mbein bəh gia yə yi kə i nyumi wə. Bukumbein bəchi bi kpi kə. Ayakalə, gwu yibukumbein yichi bi dza kwuni alə wɛɛɛs.

52 Jəbi wə bə bi numki i təŋ jəŋ wi gəksini, gwu yibukumbein bi kwuni alə wɛɛɛs asi mi si kpəkə dzákəh. I jəbi wə jəŋ bi dzaka Nyə ka bi dzasi bəni bə bə kə bə kpiyi lə bə buku bəh gwu yə yi bi fə kə, bukumbein bə bə kə bəwəm ka bi kwuni.

53 Gwu yələ yə yi kə i fə kanaki i bi kwuni i fiəni num yə yi kəkə i fə. Ayaka gwu yə yi kə i kpi kanaki i kwuni i fiəni lə i yə yi kəkə i kpi.

54 Jəbi wə gwu yə yi kə i kpi i chu fə, yi kwuni lə i yə yi kəkə i kpi bəh chu fə, ma gia yichi ka bi kpein asi bə nɪ nyaka i Kiŋwakti ki Nyə wə a, “Bə tumdzi lə ŋga bi kpi bwiŋ ŋga bi.

55 ɔ kpi, ŋga bia naiŋ?

ɔ kpi, jəŋ wa wə wə taaki bəni yein kə faiŋ na?”

56 Jəŋ wi kpi kə chu, ŋga bi chu kə nchi wi Nyə.

57 Ayakalə, bukumbein nyâki kiyəŋni i Nyə wə wi chinɪni bukumbein bəh Bah wibukumbein wə Jisəs Klistus bukumbein tumdzi chu bəh kpi.

58 Ayakadəin, bwa bə nih bəŋ bə shəm, mbein nūm ndzəŋ. Kiə fiəŋ fidəkə ma nâŋni mbein lə kpaaa. Mbein nômki nəm wi Bah jəbi wichi, kiə a nəm wə mi fəki kəm Bah kəkə bi laka kilələ.

16

Kinya i gamti bəni bə Nyə yein

1 Mih ki dzakaki lə i liə kəm kinya kə bə nyaki i gamti bəni bə bə kə bə Nyə yein. Mbein fâki a liŋ asi mih nɪ dzaka a bijuŋni ki bəni bə bumni i Galəshia fâki.

² Na yibwīn i chəkə bi ninshīn i shi wə, na ndə i mbeīn kintəən bābwili fiēn wi kēīnsi jīa. Jōbi wə mi bwiliki wi ka bwīliki asi Nyə kə wi nya i wi. Ka jōbi wə mih dzə, mbeīn ma chu ntsūki ki kintsu.

³ Jōbi wə mih dzə buku, mih ni ka nyaka kiŋwakti chiŋni bəh kinya kimbēīn, ma bəni bə mbeīn baayi ni dzə tsə bəh bi i Jelusalem.

⁴ Yi ka ni ndzəŋki a mih tsə tə, ma buku bə ni chiŋni tsə.

Gia yə Bəəl ni kwakaki i bi dzə fə

⁵ Mih ni yisi tsə dzəh i Masedonia jōbi wə mih dzəkə i mbeīn wə, kəm mih nəŋki i tsə dzəh feīn.

⁶ Ayaka bukumbēīn kələ i nə, i nə i tsə buku jōbi wə fiəkə yiləkəli bi tsə kaaki, ka mbeīn bi gamti mih i nyani wuŋ wə, ka mih tsəkə i di biə mih tsəkə.

⁷ Mih nəŋki kə a jōbi wə mih ni dzə i mbeīn i liə, ma bukumbēīn ni yeīn ni a beīn beīn. Mih nəŋki a, jōbi wə mih bi dzə ma bukumbēīn lansi nə dzə, jōbi wə Bah ka bum.

⁸ Ayakalə, mih ni nə dzə lə fa i Efesus i tsə buku i jōbi wi Dzini bi Bentekəs wə.

⁹ Dzaka kifīəŋə kimbūm weli i mih fa i fəki nəm wimbūm wi Nyə, na si bəni bədəkə baiŋŋki nəm wələ lə.

¹⁰ Timəti ka ni dzə, mbeīn yeīn a mbeīn fə wi wəkə ndzəŋni i mbeīn kintəən, kəm wi fəki nəm wi Nyə a liŋ ka mih.

¹¹ Kiə mi ki sēīn ni kə wi. Mbeīn ni gāmti wi i nyani i mbəīn ni wə i fiəni dzə i mih wə, kəm buku bəh bwa bə nih bəbukumbēīn wəkəliki wi.

¹² Yə kəm waiŋnih wibukumbēīn wə Abələs mih ni kə mih tsa wi nalə a wi lâa njikə i mbeīn bəh bwa

bə nih bəbukumbəiŋ bədəkə bə, ayakalə wi lansiki kəŋki kə i dzə i liə. Jəbi wə wi kwati dzəh wi bi ka dzə.

Bəndzaka bəgəksini bəh mbəni

¹³ Jəbi wə mbəiŋ kə mbəiŋ ka təkniiki. Mbəiŋ ləkəki ndzəŋki i kimbum kimbəiŋ wə, mbəiŋ nūmki bəni bə bə kaŋaki shóm. Mbəiŋ nūmki ndzəŋki.

¹⁴ Jəbi wə mbəiŋ fəki gia yimbəiŋ yichi, mbəiŋ ka fəki bəh kiŋkəŋ.

¹⁵ Mbəiŋ kləki a, Stefanas bəh juŋ yi yichi nī kə bəni bə ninshiŋ i kimbu ki Akeya wə bə nī yisi kwuni shəm yibə i numki bəni bə Bah. Bə nya gwu yibə i gamtiki bəni bə bə kə bə Nyə. Bwa bə nih bəŋ, mih kwuŋki kaŋ i mbəiŋ

¹⁶ a mbəiŋ wəkəki i bəni ka bələ, chu wəkə tə i bəni bə bə nəmki mbəŋŋ i fiəŋ fimu wə bəh bə.

¹⁷ Mih wəkəki lə ndzəŋni si wi Stefanas bəh Fətatunatus bəh Akaykus si bə dzə tseiŋ mih. Mih yeiŋ bə a bə num aka mih yeiŋ mbəiŋ.

¹⁸ Bə dəsi shəm yiŋ a liŋ asi bə si dəsi yimbəiŋ. Bəni ka bələ kə a mbəiŋ kəkəksiki bə.

¹⁹ Bijuŋni bi bəni bə bumni fa Esia bəniki dzəki i mbəiŋ. Akpwila bəh Blisilia bəh kijuŋni ki bəni bə bumni bə bə si juŋni i bə dzu bəniki dzəki i mbəiŋ nalə i yeli wi Bah wə.

²⁰ Bwa bə nih bəbukumbəiŋ bə mbumni chiŋsiki dzəki kimbəni tə i mbəiŋ. Mbəiŋ bəni i mi wichi bəh mmanyi ka bəni bə Nyə.

²¹ Mbəni wələ nyaka mih Bəəl bəh kaŋ yiŋ.

²² Ma ləiŋ kwā mi wə wi kəŋki kə Bah. Mintee Bah, fləni dzə.

²³ Ma Bah Jisòs chûsi shòm yi yindzòḡni i mbeiḡ jòbi wichi.

²⁴ Kìḡkòḡ kìḡ nûm bəh mbeiḡ bəchi asi bukumbèiḡ kò bə chiḡni i Klistus Jisòs wə. [Yi nûm ayaka.]*

---

* **16:24** Bìḡwakti bikpu bidəkò kaḡaki kə gia yələ a, yi nûm ayaka.

**Kinwakti ki Nyɔ Minƙaiŋ Mifian
Chungmboko: Kinwakti ki Nyɔ Minƙaiŋ Mifian (New
Testament+) for Cameroon**

copyright © 2021 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chung (Cung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 1 May 2025

ff8b447d-0e78-5782-840d-48c27035a093